Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 275 (17398) | 1986 оной ноябриин 28, пятница | Сэн 3 мүн.

СОВЕТ-ИНДИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ДЕЛИ. (ТАСС). Совет-индиин хөөрэлдөөнүүд ноябриин 26-да Делидэ үргэлжэлүүлэгдэбэ. Гүнзэгы сэдьхэлhээ үгэеэ ойлголсолгын, нэгэ нэгэнэйнгээ үзэл бодолые, хараа шэглэлнүүдые хүндэлэлгын оршон байдалда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев, Индиин Премьер-Министр Раджив Ганди хөөрэлдэхэдөө, дайн ба эб найрамдалай, Азидахи-Номгон далайн оршондохи аюулгүй байдалай асуудалнуудые, совет-индиин харилсаанай бүхы асуудалнуудые, тэрэ тоодо хоёр ороной мүнөө үеын эрилтэнүүдые хараада абажа, тэдэниие саашадань хүгжөөлгын арга боломжонуудые зүбшэн хэлсэhэн байгаа.

Энэл үдэр КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Н. Д. Тиваритай уулзаба.

Хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ совет-индиин харилсаанай асуудалнуудаар, мүн дэлхэйн олониитын анхарал татажа байhан уласхоорондын ба нютагай зарим шухала асуудалнуудаар, хёмороо зүришэлдөөнүүдээр hанамжануудаа дэлгэрэнгыгээр халан абалсаhан байна.

Совет болон Индиин делегацинуудай бусад гэшүүд эрхэ мэдэлдэнь хабаатай асуудалнуудые мүн лэ зүбшэн хэлсэбэ.

М. С. ГОРБАЧЕВ ИНДИИН ПРЕЗИДЕНТТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Индиин Президент Заил Сингхтэй ноябриин 26-да уулзаба.

Хэр үгhаа хойшо Индитэй заншалта бата бэхи хани барисаатай агууехэ гүрэнэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ болохо М. С. Горбачевые манай орон угтажа байна гэжэ Президент совет айлшаниие амаршалан угтахадаа мэдүүлээ.

Рейкьявигта болоhон совет-американ уулзалга дээрэ Та, г-н Горбачев, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада ехэ хэрэг хэhэн байгаат: дэлхэйн бүхы хүнүүдтэ зорюулагдаhан эб найрамдалта уряа тэндэhээ сокостоо hэн гэжэ Президент мэдүүлбэ.

Танай хэлэhэн үгэнүүд хадаа гансал Индиин бэшэ, харин олон оронуудай ба арадуудай hанал бодол болоно гэжэ М. С. Горбачев хэлээ. Ядерна дайнай аюул, хүгжэлтэ дэбжэлтэ, бүхэли түбинүүдэй гэзгэнги түлюур, үгытэй ядуу байдал — эдэ бүгэдэ шэнээр бодомжолхо, шэнээр хандаха, буу зэбсэгүүдые бүтэн гаргалгые болюулха эрилтэ табина.

Дайн ба эб найрамдалай асуудалнуудаар Советскэ Союзай бэелүүлдэг политикада олохон юумэн Индиин политикатай нэгэн адли байна. СССР-эй hанал бодол, Индиин hанал бодол — энэ хадаа 1 миллиардhаа дээшэ хүн зоной hанал бодол мүн. Бидэ Индитэй харилсаа холбоогоо үргэлжэлүүлхээр бэлэнбди, үе сагай шэнэ эрилтэнүүдые хараада абажа, саашадаа дабшахабди. Албанай хэрэгээр ерэлгын совет-индиин харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ хубитаяа оруулха байhандань, этигэн найданаб.

ГҮНЗЭГЫ СЭДЬХЭЛhЭЭ ЁhОЛОН ХҮНДЭЛБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Индиин агууехэ хүнүүдэй — Махатма Гандиин, Джавахарлал Неругэй, Индира Гандиин нэрэнүүдтэй нягта холбоотой газарнуудаар ноябриин 26-да ябаба.

М. С. Горбачев Раджгхадта хүрэжэ, Махатма Гандиин мүнхэлэлгын газар болон тэрэнэй үнэhэн шарилай газарта венок табиба. Лентэ дээрэнь иигэжэ бэшээтэй: «М. Гандида — национальна сүлөөрэлгын түлөө энэдхэг арадай тэмсэлэй вождьдо».

Хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ иимэ тэмдэглэл хэгдэбэ: «Энэдхэг арадай агууехэ хүбүүнэй, Индиин эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй вождь Махатма Гандиин дурасхаалые үнэн сүрхэнhөө ёhолон хүндэлнэб».

Удаань мүнхэлэлгын газарай оршондохи сэсэрлиг соо М. С. Горбачев Индидэ ургадаг чампак гэжэ заншалта модо — хинди хэлэн дээрэ магноли иигэжэ нэрлэгдэдэг — hуулгаба.

Дж. Неру болон Индира Гандиин бэеын үнэhэн шарилай булагдаhан газарта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин үмэнэhөө веногууд табигдаhан байгаа. Тэдэнэй лентэнүүд дээрэ иигэжэ бэшээтэй: «Дж. Нерудэ — энэдхэг арадай агууехэ хүбүүндэ», «И. Гандида — Индиин гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшада, Советскэ Союзай ехэ хани нүхэртэ».

Индиин-совет хани барисаанай архитектор гэжэ нэрлэгдэхэ ёhоороол нэрлэгдэдэг Джавахарлал Неругэй мүнхэлэлгын музейдэ хүндэтэ совет айлшан орожо хараба. Эндэ табигдаhан зүйлнүүдые харахынгаа hүүлээр М. С. Горбачев хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ иимэ тэмдэглэл хээ: «Шэнэ Индиие байгуулагша, Советскэ Союзай үнэн сэдьхэлэй хани нүхэр Дж. Неругэй дурасхаалые гүнзэгы сэдьхэлhээ хүндэлжэ байhанаа мэдүүлнэб».

Энэл үдэртөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Индира Гандиин мүнхэлэлгын газарта хүрэбэ. Хархис дайсадай hомондо дайрагдажа унаhан газартань И. Гандида табигдаhан шэл хуурсагай дэргэдэ тэрэ баглаа сэсэгүүдые табиба. Минута соо дуугай зогсожо, ёhолон хүндэлөө.

Хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ М. С. Горбачев иимэ тэмдэглэл хэбэ: «Индиин элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ, энэдхэг арадай зол жаргалай түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангахын түлөө тэмсэлшэ, совет-индиин хани барисаае, харилсаа холбооео эсэшэ сусашагүйгөөр хүгжөөгшэ Индира Гандиин нэрэ совет хүнүүдэй дурасхаалда хэтын хэтэдэ үлэхэ байна».

hүүлээрнь сугларагшадта хандажа, М. С. Горбачев иигэжэ хэлэбэ: «Индира Ганди манай орон дотор хододоо халуун дурлалда хүртэнхэй байгаа. Москвада, бусад хотонуудта үйлсэ гудамжанууд, талмайнууд тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэнхэй. Совет урашуулай гараар бүтээгдэhэн тэрэнэй дүрэ зурагтай тус хибэс энэ мүнхэлэлгын газарта ёhотой hууриия эзэлжэ байг лэ, Индиин агууехэ басаганда Советскэ Союзай ямараар хандадаг байhые үшөө дахин иигэжэл мэдүүлнэбди. Совет болон Индиин мүнөө үеын хүтэлбэрилэгшэд урда тээхи үетэнhөө хани барисаанай эстафетэ дамжуулан абажа байна гэжэ Премьер-Министр Раджив Ганди бидэ хоёр үсэгэлдэр хэлсээ hэмди. Хани барисаанай энэ зула-галые саашадаашье абажа ябаха хэрэгтэй. Энээнэй тула бидэ хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргахабди».

Э. А. Шеварднадзе, А. Ф. Добрынин болон бусад тусхай тушаалтад М. С. Горбачевтой хамта ябаhан байгаа.

КПСС-эй ОБКОМДО

КПСС-эй обкомой бюрогой заседани ноябриин 25-да боложо, «Капитальна барилга индустрижүүлгые саашадань хүгжөөхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1985 оной августын 15-най тогтоолые бэелүүлхэ талаар «Главбурятстройн» ябуулжа байhан эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай» асуудалые хаража үзэбэ. «Главбурятстрой» болон тэрэнэй подразделенинүүд энэ тогтоолые бэелүүлхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэгдээ. Барилгын индустриин предприятинуудай хүсэнүүдые үргэдхэхэ, барилгын үйлэдбэриие оньhожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтана.

Гэхэтэй хамта Главкын подразделенинүүдтэхи барилгын үйлэдбэриин техническэ хэмжээн мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусанагүй гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха талаар тэрэнэй зохёоhон программые бэелүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Главкын хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриин баазые, барилгын индустриин үндэhэ hууриие хүгжөөлгын хараа түсэбүүдэй асуудалнуудые hулаар шиндхэнэ. Энэ талаар hомологдоhон мүнгэ зөөриин 60—70 процентнь жэл бүри ашаглагдана. Бии байгаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүд (товарна бетоной талаар — 62, растворой талаар 38 процентээр) дүүрэн хэмжээгээр хэрэглэгдэнэгүй. Главкын промышленна предприятинуудта бии байhан түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд хуушараа, аша үрэ ехэтэй шэнэ хэрэгсэлнүүд, шэмэглэл гоёолтын материалнууд гаргагданагүй, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй ба гэр барилгын комбинадай гаргадаг түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд хангалтагүй муу шанартай байна. Барилганuудые үйлэдбэрилгын-техническэ зүйлнүүдээр хангалгада горитой ехэ дутуу дунданууд ушарна: хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдээр хангалга эмхидхэгдээгүй, нэгэ газарhаа барилгын материалнуудаар хангалга 60—80 процентдэ хүргэгдөө. Главкын подразделенинүүдтэ газар малталгын ба үргэлгын техникэ, автомобильнууд ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Барилгын үйлэдбэри дээрэ гар ажал үшөөл ехэ, оньhожоруулгын хэмжээн бага байhаар. «Жилгражданстрой» трестдэ, гэр барилгын комбинадта ажалладаг хүдэлмэришэдэй 40, харин республикын хүдөөгэй районуудаар байрладаг барилга-хабсаралгын управленинүүдтэ, нүүдэл оньhожоруулагдамал колоннонуудта хүдэлмэришэдэй 60—80 процентнь ажалаа гараараа бэелүүлнэ. Главкын болон тэрэнэй подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хэлсээнэй үнэ сэнгүүдээр барилгын ба предприятинуудай хүдэлмэриие хоёр-гурбан халаанда эмхидхэхэ, хамтын подрядые нэбтэрүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абанагүй.

Индустрижүүлгын ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын асуудалнууд коллегиин, Главкын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгада гол удха шанартай болоодүй байhаар! Главкын хүтэлбэрилэгшэд, Главкын начальник нүхэр С. М. Антонов эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна, хуули гарадаг зургаануудай шиидхэбэринүүдые дүүргэхын, мүн өөhэдынгөө шиидхэбэринүүдые, захиралтануудые бэелүүлхын түлөө хиналта муугаар тогтооно, хүтэлбэрилэгшэд болон инженерно-техническэ кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри гуримшуулаагүй байна, хүнэй hанаа сэдьхэлые заhаха, эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ талаар ёhотой хэмжээнүүдые абанагүй, хүдэлмэриин гурим болон онол аргануудые шэнэдхэн хубилганагүй.

«Капитальна барилга индустрижүүлгые саашадань хүгжөөхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ, өөhэдынгөө үйлэдбэриин баазые хүгжөөхэ талаар «Главбурятстройн» коллегиин ба хүтэлбэрилэгшэдэй (нүхэд С. М. Антонов, Э. А. Алексеев, В. А. Акимов) хүдэлмэри тоншье хангалтагүй байна гэжэ КПСС-эй обкомой бюрогой баталан абаhан тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ бүхы ехэ дутуу дунданuудайнь түлөө Главкын начальник нүхэр С. М. Антоновто шангаар заагдаба.

Хүдэлмэрээ үндэhөөрнь шэнэдхэн хубилгаха талаар хэмжээнүүдые абахыень, республика дотор капитальна барилгын түсэбүүдые, улам ургажа байгаа хэмжээнүүдые тогтууритай hайнаар дүүргэхыень, барилгын индустриин объектнүүдые хараалагдаhан болзорто ашаглалгада оруулхыень, хабсаргагдамал түмэр-бетон, товарна бетон болон раствор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ашаглаха, үйлэдбэрилэгдэжэ гаргагдаhан эдлэл хэрэгсэлнүүдэй, түхеэрэлгэнүүдэй номенклатурые нилээд үргэдхэхыень, тэдэнэй шанар ба техническэ хэмжээе дээшэлүүлхыень, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин эмхидхэл ба технологи hайжаруулhанай үндэhөөр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхыень, гар ажалые хороохыень, хүдэлмэриие оньhожоруулгын хэмжээе дээшэлүүлхыень обкомой бюро коллегиие, Главкын хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

1987 оной түрүүшын хахадта барилгануудай, промышленна ба автотранспортна предприятинуудай коллективүүдтэ, оньhожоруулгын управленинүүдтэ хүдэлмэриие хоёр-гурбан халаанда оруулха, мүн тогтууритай hайн хэлсээнэй үнэ сэнгүүдые хэрэглэлгэтэйгээр хамтын подряд ба хүдэлмэриин эмхидхэлые нэбтэрүүлхэ шухала. «Оргтехстрой» трестын, техническэ соведэй үүргэ дээшэлүүлхээр дурадхагдаа. Индустрижүүлгын хэрэгтэ ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй хүдэлмэридэ партийна үүргэ нүлөө шангадхахыень, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые, мүн хамтынгаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хүтэлбэрилэгшэд-коммунистнуудта, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэеэ дээшэлүүлхыень энэ тогтоол Главкын ба тэрэнэй подразделенинүүдэй партийна организацинуудые уялгалба.

2000 он хүрэтэр «Главбурятстройн» үйлэдбэриин баазые хүгжөөхэ, тэрээндэ шухала хэрэгтэй туhаламжа үзүүлхэ хараа түсэбүүдые хаража үзэхыень КПСС-эй обкомой бюро СССР-эй Минвостокстройдо дурадхаа.

«1986—1987 онуудай үбэлжэлгын үедэ «Забайкаллес» нэгэдэлдэ туhаламжа үзүүлхэ хэмжээнүүд тухай» асуудалые КПСС-эй обкомой бюро мүн лэ хаража үзэбэ.

Байгша оной январь—апрель hаранuудта нэгэдэл hайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглээд, хүдэлмэриингөө эршые hуларуулжа, модо бэлэдхэлгэ ба зөөлгые ехэдхэхын, модоной материалнуудые үйлэдбэрилхэ, модо болбосоруулгын продукци гаргаха түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхын тула намар-үбэлэй үеын таарамжатай hайн эрхэ байдалые «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд хүсэд хэрэглэнэгүй гэжэ обкомой бюро онсолон заагаа. Нэгэдэлэй предприятинууд 15 миллион түхэригэй модоной продукци дутуугаар хэрэглэгшэдтэ эльгээhэн байха юм.

Гээгдэлээ усадхан зайсуулжа, 1910 мянган кубометр модо зөөхэ талаар дээшэлүүлэгдэhэн даабаряа 1987 оной май 1 болотор дүүргэхэ, ажалай эмхидхэлые hайжаруулха, хүдэлмэриин сагай гээлтые хороохо, модо бэлэдхэлгын техникэ улам бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ажалай материальна ба моральна урмашуулгануудые дээшэлүүлхэ, ажалай болон гүйсэдхэлгын гуримай ямар байhанай түлөө хүтэлбэрилхы ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлхыень партиин обкомой бюро нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдые (нүхэд Кокиниие, Кобылкиниие) уялгалаа.

Нэгэдэлэй модо бэлэдхэгшэдтэ хүнүүдээр, автотранспортаар туhалхыень республикын Министрнүүдэй Соведтэ дурадхагдаhан байна. КПСС-эй горкомууд болон райкомууд, эхин партийна организацинууд ехэ түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготойгоор ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэрээ шангадхаха уялгатай.

Партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриин бусад асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

ЕРЭЭДҮЙН ХАРИЛСААНАЙ АША ТУhАДА

ДЕЛИ. (ТАСС). Хамтын декларацинуудые, программануудые, хэлсээнүүдые баталан абалга хадаа хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүн мүн. Тиимэhээ совет-индиин документнүүдэй ноябриин 27-до гар табигдаhан президентын Раштрапати Бхаван гэжэ ордон соо зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, баярай оршон байдал тогтоhон байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев, Индиин Премьер-Министр Раджив Ганди ядерна буу зэбсэггүй, хүсэ хэрэглэлгэгүй, амгалан тайбан байдалай гол ёhонууд тухай Делиин Декларацида гараа табиба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, Индиин ажалай нөөсэнүүдэй талаар министр П. В. Нарасимха Рао 1987—1988 онуудта СССР-эй фестивалиие Индидэ, Индиин фестивалиие СССР-тэ үнгэргэлгын программанууд ба дүримүүд тухай протоколдо гар табяа.

Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Индиин Республикын хоорондохи консульско конвенцидэ Э. А. Шеварднадзе, Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Н. Д. Тивари гараа табиба.

Совет Социалис Республикануудай Союзай болон Индиин Республикын хоорондохи экономическа ба техническэ харилсаан тухай хэлсээндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. М. Каменцев, Н. Д. Тивари гараа табиhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Ф. Добрынин, Индиин правительствын гэшүүд, Совет болон Индиин бусад тусхай тушаалтад документнүүдтэ гар табилгын үедэ байлсаа.

Совет-индиин документнүүдтэ гар табилгын баяр ёhолол дүүрэбэ. hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлэй шэнэ актнууд, айхабтар ехэ политическэ удха шанартай актнууд тухай бүхы дэлхэй мүнөөдэр мэдэжэ абаха юм. Тэдэ Делидэ мүндэлөө, гэбэшье СССР болон Индиин харилсаанда, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулгада тон адли шухала удха шанартай байна.

УЛАСХООРОНДЫН ХУРАЛДААНАЙ ХАНДАЛГА

ДЕЛИ. (ТАСС). Урда Азида ба Номгон далайн оршондо аюулгүй байдал хангахын, хүгжэлтэ дэбжэлтэ түйлахын аша туhада эб найрамдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудта зорюулагдаhан уласхоорондын хуралдаа үнгэргэхэ бэлэдхэлэй комитедэй хандалга ноябриин 26-да эндэ М. С. Горбачевто дамжуулан барюулагдаба. Энэ семинар совет-индиин дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын урда тээхэнэ Делидэ болоhон байгаа.

Энэ хандалга hаяхан Индиин Премьер-Министр Р. Гандида барюулагдаа hэн.

Комитедэй түрүүлэгшэ М. Расготра хэдэн ороной элитэ мэдээжэ эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой, журналистнуудай, ниитын ажал ябуулагшадай үмэнэhөө совет хүтэлбэрилэгшые амаршалаад, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сэраха талаар шэглүүлэгдэhэн тэрэнэй үүсхэлнүүдые дэмжэжэ байhан тухайгаа мэдүүлбэ.

Делидэ боложо байhан хөөрэлдөөнүүд Урда Азида, Номгон далайн оршондо эб найрамдал, аюулгүй байдал, харилсаа холбооее бэхижүүлгэдэ үнэтэ хубитаяа оруулха байха гээд этигэн найданабди гэжэ хандалга дотор хэлэгдэнэ. Семинар эмхидхэгшэдэй программа нютагай үргэн ехэ конференци үнгэргэхые, Урда Азидахи ба Номгон далайн оршондохи асуудалнуудые шэнжэлхэ институт байгуулхаар хараална.

Амаршалгадань харюусахадаа, М. С. Горбачев семинар эмхидхэгшэдэй hанал бодолые дэмжээд, мүнөө политика бэелүүлгэдэ энэрхы hайхан сэдьхэлтэйгээр хандаха шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй МИД-эй ХЭБЛЭЛЭЙ ТҮБТЭ

СОИ тушаа, ПРО гэжэ договор тушаа, стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүд тушаа асуудалнуудаар совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдаhан пресс-конференци ноябриин 26-да СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй түбтэ болобо. СССР-эй МИД-эй буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудай талаар управлениин начальник В. П. Карпов, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай управлениин начальник, генерал-полковник Н. Ф. Червов, академик Б. В. Раушенбах, СССР-эй МИД-эй мэдээсэлэй управлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо Б. Д. Пядышев тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

В. П. Карпов пресс-конференци дээрэ мэдүүлгэ хэбэ.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, амгалан тайбан байдал хангаха, гүрэнүүдэй хоорондо амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёhо баталха талаар Советскэ Союзай оруулhан эб найрамдалта дурадхалнуудта, үүсхэлнүүдтэ тэрэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

Удаань журналистнуудай асуудалнуудта харюунууд үгтэбэ.

(ТАСС).

Дүй дүршэлтэй хонишод Жамсо Дугарович, Балма Тумуровна Цыбановтан Мухар-Шэбэрэй районой Сутайн совхозой Ганга гэжэ газарта үбэл, зунгүй ажалладаг. Ажахын мэдээжэ хонишод hүүлэй жэлнүүдтэ зуутанай зэргэдэ бататаар ороhон байха юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй hүүлшын жэлдэ ахалагша хонишон даалгагдаhан отарынгаа 613 эхэ хониhоо 613 хурьга абаа.

Жамсо Дугарович бригадынгаа бүхы ажалые хүтэлбэрилдэг, Балма Тумуровна хонидой хурьгалха үедэ түл түрэсыень харууhалжа гарадаг. Үхибүүдынь — Лариса басаганиинь, хоёр хүбүүдынь — сакманщигуудаар хүдэлдэг, ажалаа hайн мэдэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишод Жамсо, Балма Цыбановтан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СЪЕЗДЫН ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

ХҮН БҮХЭНЭЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ХЭРЭГ

КПСС-эй XXVII съезд партиина бүхы худэлмэриие шэнэдхэн хубилгаха тон шухала зорилго табиба. Партиин ЦК-гай июнин (1986 он) Пленум энэ зорилгын хэр бэелүүлэгдэжэ байһые зүбшэн хэлсэжэ, ехэ удха шанартай тобшололнуудые хэһэн. Мүн партиин обкомой пленум дээрэ манай районой партийна организаци энэ асуудалаар шүүмжэлэгдэһэн. Ушар иимэһээ партиин райкомой энэ талаар ехэ хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ эхилээ.

Оронойгоо социально-экономическэ хүгжэлтые хурдадхаха партиин гол шухала хараа шугам бэелүүлхэ талаар районой партийна организацинуудай урда тон ехэ, орёо зорилгонууд табигданхай. Энээнһээ урда иимэ зорилгонууд табигдаагүй юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай районой гол һэлбари болохо хүдөө ажахые абажа харая. Худөөгэйнмнай ажалшад үнгэрһэн табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд дүүргээгүй һэн. Мяха үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдаха зорилгые 20 процентээр дээшэлүүлхэ. Гэхэтэй хамта эхэмнай малай тоо толгой олошоруулһанай ушар түйлэгдэнэгүй байна. Гүрэндэ тушаагдаха эбэртэ бодо малай дундаж шэгнүүр дошоодоо. 1982 ондо тушаагдаһан үхэр бүриин шэгнүүр 292 килограмма хүрэһэн байгаа һаа, тэрэнэй удаа жэл бүри дошоолоо.

Мүнөө үедэ ажахые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ эрилтын табигдаад байхада, үхэр малай тоо толгой хизааргүй олошоруулха бэшэ, харин ашэ шэмыень дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Тиигэжэ энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха үхэр малай шэгнүүр 290 килограмм хүргэжэ, 1990 ондо 320 килограмм болгохо зорилго урдаа табинабди. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ эбэртэ бодо малай шэгнүүр 20 процентээр дээшэлүүлхэ болонобди. Гадна ажахынуудай һүү һаалиин фермэнүүдтэ һүн багаар һаагдана, хонидой түл үсөөнөөр абтана. Олон мал гарзада ороно. Эдэ бүгэдые усадхаха, хүдөө ажахыгаа эршэмтэйгээр хүгжөөхэ талаар килээд ехэ худэлмэри ябуулха болонобди.

Эдэ бүгэдэ хүн бүхэнэй оролдолгоһоо, тэдэнэй харюусалгаһаа сэхэ дулдыдаха байна. Илангаяа коммунистнуудта шанга эрилтэнүүд табигдана. Тэдэнэр лэ түрүү зэргэдэ ябаха үүргэеэ заатагүй дүүргэхэ, бусадые үндэр бүтээсэтэ ажалда элсүүлхэ, эдэбхижүүлхэ зон болоно. Тиимэһээ партиин эхин организацинууд, партиин райком ажал ябуулгаяа баһал эдэбхижүүлхые, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхөөр ябуулхые, худэлмэриингөө онол аргануудые хубилгахые оролдоно. Мүн эндэ хүнүүдэй оюун бодол хубилгаха, шэнээр юумэ бодожо, холын эли тодо хараа бодолтойгоор худэлгэжэ һургаха гээшэ баһал шухала. Ажалша коллектив бүхэндэ шэнэ, түрүү онол аргануудые бэдэрхэ, зохёохы ёһоор ажаллаха эрхэ байдал тогтоохые эрмэлзэнэбди.

Съездын шиидхэбэринүүдтэ шэнэдхэн хубилгаха тухай хооһон үгөөр бэшэ, харин бодото хэрэгүүдээр харюусаха ёһотойбди. Энэ талаар районой ажалшад бата найдамтай алхам хэжэ байна. Гүрэндэ һү, мяха, нооһо худалдаха байгша оной гурбан кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Тиихэдэ барилга-заһабарилгын участогай, лесхозой, районой хүн зоной хэрэглэлгэ хангалгын комбинадай коллективүүд жэлэй түсэбөө бэлэн зорилгоёо урид дүүргээ.

Энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэбэ. Үбһэ бэлэдхэлгэ богони болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэгдөө. Эдэ бүгэдэ хадаа хүнүүдэй мүнөө сагай эрилтэ һайнаар ойлгоно, харюусалгаа эхэтэйгээр мэдэржэ, эдэбхитэйгээр худэлжэ эхилһэнэй гэршэ.

Түйлаһан үрэ дүнгүүднай һайн гэхэдэ ааб даа. Гэбэшье тэдэнээрээ омогорхожо, һанаагаа амарха ёһогүйбди. Зарим түсэбүүднай гүйсэд дүүргэгдэнэгүй. Эсэ оролдолго гаргангүй дүүргэхэ эрилтэ байна. Тиимэһээ һүн гэрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ эршэмтэй хэмжээнүүд абтаба. Мүн һаалинай гурбан 5 мянгаһаа дооошолоо. Үшөө нэгэ жэшээ: малай малгазинуудай заһабарилгаһаан ушарһан болон, районой магазинуудые бүхэлдэнь абажа харахада болоо һаа, 356 үдэр соо худэлөөгүй байжа юм. Гэбэшье гэшэ райпо түсэбөө дүүргээ.

Үбһэ бэлэдхэлгын звенонуудай дүнгүүдые абажа хараха болоо һаа, баһал эдэб янза. Энэ хадаа эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын худэлмэриин ямарханшье һула байһые гэршэлнэ. Нүгөө талаһаа районой ажахынуудай хүсэ шадалнууд ямархан ааб, гэжэ тэдэнэй ажаахы хэмжээ бүрин бүлэгүүдэй хоорондоо онгосо үндэрнаар бага ашагтай хэрэглэгдэнэ. Тэдэнээ ажахын эрхим үйлэдбэрилгэ ехэ ашагтай, үрэ дүнтэй ажалда хэрэглэхэ шухала.

Колхозой түрүүлэгшэнэр бултэ залуу, һургуулитай зон. Одоол эдэбхитэйгээр, холын хараатайгаар худэлхэ байгаа гээд һанаһан, тэдэнэр ехэл удаан худэлмэриие хубилгана. Партиин райкомой бюро «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ В. Д. Гармаевай тоосоо шагнажа, тэрээндэ дутуу дундануудыень заажа, худэлмэриеэ мүнөөнэй эрилтын ёһоор хубилгахыень даалгаһан байна.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, газараа зүбөөр хэрэглэжэ, элдүүрилжэ шаданагүйбди. Агропромой агрономическа албан газарай үрэжэл һайжаруулха талаар комплексно программа зохёохо ёһотой болоно. Энээнһээ гадна, хүдөө ажахын газарта хандаһые үндэһөөр хубилгахагүй һаа үрэ гарахагүй. Газарай үрэжэл һайжаруулха худэлмэри ехэ шухала. Эндэ шэнэ техникэ, бэшэшье олон түхеэрэмжэ хэрэглэхэ шухала. Эндэ хуу шэнэ техникэ, бэшэшье олон түхеэрэмжэ хэрэглэгдэхэ, эгээл эрхим шэнэ онол аргануудые хэрэглэжэ, элдүүрилгын хэмжээ ургуулха.

Ажалша хүн тухай сагай үргэлжын анхарал, тэдэнэй һэдэбүүдые, харюусалгые зүбөөр хандаха, сүлөө сагайнь ажабайдал, хүдөөгэй ажалша хүнэй байдал һайжаруулха тухай асуудалда анхарал табигдана. Энэ хадаа партиин организацинуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шухала үүргэ болоно.

РСУ-гэй начальник А. Н. Цыремпилон, ажалшадайнгаа һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ тула өөрын ажал хэдэг. Эндэ худэлмэришэдэй столово нээгдээ. Худэлмэриин бүхэн хэдэгээхэ байраар хангагданхай. Овощ хэдэгэлхэ байра баригдаа, өөһэдын магазин нээгээ.

Иимэ эрхим ажалай шэмэ эбэһэн ажалда бүхы хүсэ бэелүүлжэ, бүхы хүсэ оролдоно. «Улаан-Аха» колхозой хонишод Мүнконовэй жэлээ 30 жэлдэ хүдэлжэ, жэлһээ жэлдэ һайн үрэ дүн үзүүлдэг. Ирина Бальжировна КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн юм. Мал адуулагшад Д. Ж. Дабаева, О. Д. Бамбагаева, Ф. С. Сононов, В. Ц. Нахацаков, С. С. Унжуева, Д. Д. Самбялова болон бусад габшагай ажалаараа районойнгоо нэрэ солые суурхуулна.

Гэхэтэй хамта ажахынуудайгай зарим хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд һанаа амараар, худэлмэриин шэнэ, түрүү онол аргануудые хэрэглэхые оролдоноошьегүй, эдэбхи үүсхэлгүйгөөр худэлжэ һураа. Энэ хадаа хүдөө ажахын кадрнуудта сэхэ хабаатай. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һү һаали, малай шэгнүүр дээшэлүүлхэ, сабшалан, таряалангай ургаса һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые хараалжа, тэдэниие бэелүүлхэ хэрэг эмхидхээгүй, хуушанайхяараал, дали намдуухан хэнээр худэлжэ байһаар. Энэ ушар партиин райкомой бюрогой һанаа зобооно.

Мүнөө үедэ районойнгоо хүн зониие һүнэй зүйлнүүдээр хангажа шаданагүйбди. Һү һаали эрид дээшэлүүлээгүйдэ энэ асуудал шиидхэгдэхэгүй. Теэд агропромой ахамад зоотехник Дарбаков, хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха талаар инспектор Будаев гэгшэд энэ асуудалда анхарал хандуулнагүй. Селекционно худэлмэри муугаар хэгдэнэ, ажахынуудта тэжээл буйлуулха хэрэг баһал хангалтагүй байһаар. Һаалишадай ажалые оньһожоруулха худэлмэри хэгдэнэгүй. Манай районой эрхэ байдал, харгыгүйдэлгэ зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ найдамтай хаалта боложо, тэдэнэр эдэбхи үүсхэлгүйгөөр, шэнэ юумэ нэбтэрүүлхые оролдонгүй худэлжэ һурашаһан байна.

Партийна эхин организацинуудай дайшалхы үүргэ дээшэлүүлгэ шиидхэхы удха шанартай. Энэ талаар партиин райком хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ эхилээ. Коммунистнуудай үүргэ нүлөө дээшэлүүлхэ, партиин Уставай эрилтэнүүдые заатагүй дүүргэхэ талаар худэлмэри партийна эхин организацинууд эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилээ. Гэбэшье эндэ ехэ арга боломжонууд хэрэглэгдэнэгүй. Зарим коммунистнуудай зүрһөө ажалай болон нигтын журам эбдэхэ ушар үзэгдэһөөр.

Онсолон хэлэхэдэ, шиидхэгдэхэ асуудалнууд олон. Эдэниие партиин райком, партийна организацинууд, бүхы коммунистнууд зүбөөр ойлгожо, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор бэелүүлхые оролдоно. Шэнэдхэн хубилгалга хүнгэн хэрэг бэшэ. Энэмнай нэгэ доро бүтэхэ бэшэ ха юм. Гэбэшье тэрэниие сагай үргэлжын анхарал доро абажа, хүн бүхэнэй бэелүүлхэ зайлашагүй хэрэг болгохо ёһотойбди.

С. АЮШЕЕВ,
КПСС-эй Ахын райкомой нэгэдэхи секретарь.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Арбан хоёрдохи табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон Твороговскын шубуунай фабрикын шубуушад горитойхон амжалта туйлаһанаа мэдээсэбэ. Тодорхойлбол, эдэнэр үндэгэ суглуулха байгша онойнгоо түсэбые болзорһоо уридшалаа гээшэ.

Шубуу үсхэбэрилгэдэ үнихэнэй ажалладаг Николай Дмитриевич Федотовой звено үнгэрһэн хугасаа соо бүхыдөө 1153 мянган үндэгэ суглуулжа, хараалагдаһан жэлэйнгээ даабариие 190 мянган үндэгөөр үлүүлээ. Тиихэдэ Н. Ерзина, В. Шелканова, М. Тараканова гэгшэдэй ажалладаг звено 1529 мянган үндэгэ тушааха түсэбөө 1576 мянганда хүргөө. Мүн Валентина Епифановагай хүтэлбэрилдэг коллектив 1055 мянган үндэгэ суглуулanхай, түсэбөө холо үлүүлээ.

Дүй дүршэлтэй шубуушад Людмила Перевозникова, Надежда Сахнова, Алексей Свищников, Александра Петрова гэгшэд энэ хугасаа соо хубиингаа түсэбые сүм бэелүүлээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ фабрикын шубуушад ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байнхай.

А. БУСУРМАНОВ.

Кабанск.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ГАБШАГАЙ БАРИЛГЫН ХЭМДЭ ХҮРГЭ[illegible]

Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ тухай хоорэхэдоо, нэн түрүүн энэ ехэ барилгада хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые дурдаха дуран хүрэнэ. 1982 онһоо тус барилга ябуулагдабашье, эршэ, дэлисэнь габшагай барилгын хэмдэ хүроогүй зандаа. Манай корреспондент Г. Дашеева ТЭЦ-эй барилгын управлениин ахамад инженер Ю. МИТРОФАНОВТАЙ хөөрэлдэжэ, хэдэн асуудалда харюусахыень гуйба.

Асуудал: Юрий Александрович, үнгэрһэн жэлһээ хойшо ямар шухаг объектнүүд ашаглалгада тушаагдааб?

Харюу: Нилээд олон. Жэшээлхэдэ, бетон худхалгын түхеэрэлгые худэлгэжэ эхилһэнһээ хойшо манай ажал хүнгэдхэгдөө. Котловагонуудай байрын барилга дүүрэнтээ. Экскаватор, бульдозер, гэхэ мэтэ хүндэ техникын 1-дэхи блок хэрэглэмжэдэ дамжуулагдаа. Түмэр замай һалаагаар хэрэгтэй ашаан асарагдадаг болоо. Уһа халаадаг котельнэнүүдэй һуури табигдаа. Энэмнай тон шухаг объектнүүдэй нэгэн мүн. Барилгын бүхы байрануудые дулаасуулха бшуу. Анхан энээгээр гарадаг ЛЭП-ые хажуу тээшэнь гаргаха, уһаар хангалгын гадаадын сетьнүүдэй барилга эхилэгдэнхэй. Пожарна депо хирпиисээр баригдана. Удангүй түгэсхэгдэхэ.

Асуудал: Үйлэдбэриин асуудалнуудһаа гадна худэлмэришэдэй һуудал, байдалда хэр анхарагданаб?

Харюу: Мүнөө 700-гаад хүн барилгадамнай ажаллана. Партиин XXVII съездын нэрэмжэтэ комсомолшуудай габшагай отряд нэмэжэ орээ. Республикын зүг бүриһөө эгээл эдэбхитэй бэрхэ комсомолшууд бүридэлдэнь ороһон юм. Гэбэшье голхоролтойнь гэхэдэ, барилгашанай мэргэжэлтэй хүн эдэнэй тоодо, мүн бусадшье бригаданууд тон үсөөн. Эндэл үйлэдбэридэ дүршэлтэй болоно. Кадрнуудые тогтоножуулан худэлгэхэнь амар бэшэ. Шэнэ барилганууд мэдээжэл ха юм, эмхидхэлэй хаһада түдэгэсүүшэг байдаг. Гэбэшье бэрхэшээлнүүдтэйгээршье һаа, социальна зорилгонуудынай удаа дараалан бэелүүлэгдэнэ. 250 һууритай столово нээгдэнхэй. Анхан эндэһээ хэдэн модоной зайда зверосовхозой столоводо ошодог һаа, эндээ эдеэлжэ, амарха сагаа алмадаг болоо. Гэр байраар хангалгада анхарбал, ерэхэ жэлдэ 100 квартиратай 2 гэр толлохобди. Главбурятстройн түлөөлэгшэд эндэ хабаадуулагданхай. Жэл бүри эдэнэр манда 2 гэр дамжуулжа байхаар уялгалагдаа. Мүнөө жэлэй һүүл багаар 420 һууритай хамтын байрада, 60 квартиратай гэртэ олон худэлмэришэднай нүүжэ орохо, 448 һууритай хамтын байрада 1987 ондо залуушуул түбхинэхэ. Гусиноозерскын томо панельнэ гэр барилгын завод 1988 онһоо барилгын материалнуудые эльгээжэ эхилхэ ёһотой. «Союзпечатиин» киоск, фельдшерскэ пункт нээгдээ. Зундаа хүйтэн унда — квас худалдалга эмхидхэгдээ һэн. Конторомнай шэнэ байрада нүүгээ. Энергетигүүдэй һуурин тухай хэлэбэл, талмайнь ой модонһоо сэбэрлэгдэнэ. Хирпиисээр, томо блогуудаар гэрнүүд бодхоогдохо юм.

Асуудал: Барилгын хэрэгтэй материалнуудаар хангалга ямар гээшэб?

Харюу: Ехэнхи гээгдэлнай, урагшагүйдэлгэмнай хангалтын мууһаа болоно. Барилгашадшье энээниие баталха. Материалгүйһөө боложо, миин зогсохо ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, байгша оной гурбадахи кварталай цемент, хабсаргагдамал түмэр бетоной фонд бүри июль, августа һарануудта дууһажархёо һэмди. Шэтын барилгын хэрэгсэлнүүдэй завод ханын панельнүүдые эльгээхэ аад, һаял хэжэ һуража байнхай. Сантехническэ, электротехническэ материалнууд, кабельна продукци илангаяа дутаалдана.

Мүнөө жэлһээ «БратскГЭСстройн» мэдэлдэ ороһомнай дэмбэрэлтэй. Яаба хээбэшье, өөһэдөө сэхэ холбоондо гараха аргатай, харилсахадамнай зохид болоо. Үйлэдбэриин барилга-хабсаралгын «БАМэнергостройн» мэдэлдэ байһамди. Теэд нэгэ тээһээ нүгөөдэдэнь дамжуулагдаха хаһадамнай «Союзэнергострой» фонднуудыемнай хаһажархёо. Гэхэтэй хамта, республикын бусад олон предприятинууд барилгын материалнуудаар туһалхаар уялгалагдаа һэн. Энэ асуудал КПСС-эй обкомой бюро дээрэ хараагдажа үзэгдэһэн, тусхай тогтоол баталан абтаһан юм. Теэдшье түүхэй эдээр хангалгын асуудалда республикын Госпланда анхарал хандуулагдаха ёһотой байгаа. Энэ талаар өөһэдөө үүсхэл гаргаагүй гээшэ ааб забди. Хандаха, харюусань хүлеэхэ байгаа ха юмбибди.

Асуудал: Улаан-Үдын партийна, совет органууд ямар туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлнэб?

Харюу: Долоон хоног бүридөө барилгын штабай заседани үнгэргэгдэдэг юм. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Чукреев, горисполкомой түрүүлэгшэ В. К. Агаловай сэхэ туһаламжаар худэлмэришэднай городһоо автобусоор асарагдана. Фельдшерскэ пункт, столово нээлгэ, гэр байрын барилга, хэлхээ холбоо тодхолго, барилгашадай байдалые болбосон түхэлтэй болголго, бусадшье зорилгонууд тэдэнэй сагай үргэлжын хиналта доро байгаа, байнашье. Ашаа тээдэг томо кранууд эдэнэй зууршалгаар манда үгтөө һэн.

Асуудал: Барилгада үшөө ямар «һула» таланууд бии гэээшэб?

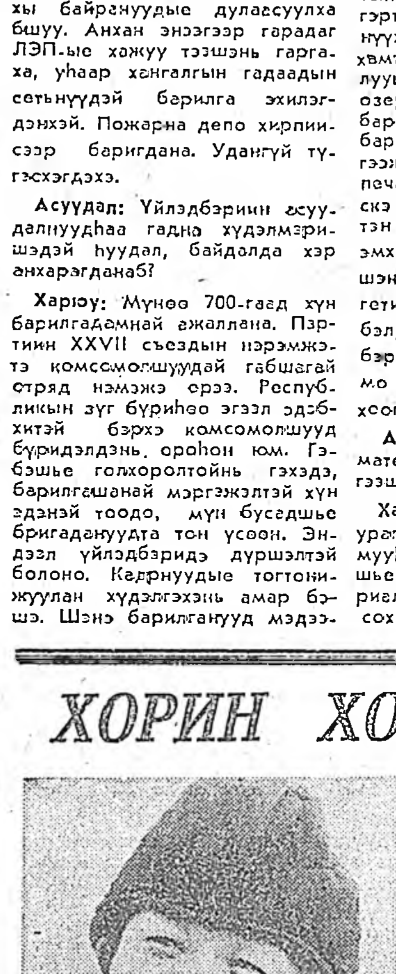
Харюу: Коллективэймнай 90 процентнь барилгашан бэшэ мэргэжэлтэй зон. Эндээ һуража байна гээшэ. Партийна организациин бүридэлдэ оройдоол 80 коммунист оролсоно. Инженернэ хүтэлбэримнай һула. Зорилгонуудаа тоб байса тодорхойлдог, үүсхэл эдэбхи ехэтэй инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд үсөөн. Түдэгэсэхэ, тулгардаха юумэниинь олон. Тэрэшэлэн хангалгын, техническэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, дүршэл шадабаримнай дуталдана гээ һэмди. Комсомол-залуушуулай габшагай барилга гэжэ соносхогдоошье һаа, иимэ барилгын охин, залуушуулай ульһа зориг үшөөл мэдэрэгдэнэгүй. Үнэн дээрээ, манай барилгын управлени үргэн ехэ хэмжээнэй худэлмэридэ гүйсэд бэлэдхэлгүй байшоо. Эмхидхэлэймнай хаһа хэмһээ үлүү унжагайраа. Бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Жэшээлхэдэ, дулаагаар хангалгын хангалтагүй дээрэһээ хүйтэнэй үедэ техникээ хэдэн часай туршада халааха саг гарадаг байгаа. Бетон худхалгын ажахые саг болзортонь ашаглалгада тушаагаа һаа, 1-дэхи ТЭЦ-һээ бүхы город соогуур бетсн зөөхэ саг гарахагүй һэн. Шухалын шухала иимэ асуудалнуудаа саг соонь обёорон илгаруулжа, түрүүшын ээлжээндэ шиидхэжэ шаданагүй гээшэбди.

Асуудал: Алдуунууд дээрэ һурадаг гэһэн үгэ бии...

Харюу: Шэнэдхэн хубилгалгын үе сагта ажал, худэлмэридэ урданайхяар хандалга хүлисэшэгүй ааб даа. Теэдшье бүхы хэрэгүүднэй шүүмжэлэлдэ оромоор гэжэ һаналтагүй. Һайн хүнүүд, һайн бригаданууд бии. Һүүлэй дүр[illegible] рын туршада бар[illegible] ралгын худэлмэри[illegible] сэб 100 процент д[illegible] Барилгын эхинһэ[illegible] дүн түйлагдаагүй ю[illegible] һэн августа һарада 4[illegible] сток байгуулагдаа. [illegible] нуудай тоо олошоро[illegible] эхилэгдэһэн 53 объект[illegible] ниинь жэлэй дүүрэ[illegible] лалгада тушаагдаха [illegible] Ажал эмхидхэлгын [illegible] аргануудые хэрэглэхэ[illegible] дэй дүй дүршэлые [illegible] хэ ёһотойбди. Эко[illegible] һуралсалдаа горитой[illegible] хандуулхабди. Саашан[illegible] бригадын хэдэн [illegible] дээр дэншээ, хүсэ[illegible] гые болюулхабди. [illegible] нуудай дуталдаһан[illegible] нэгэ бригада һарын [illegible] 5—6 объектээр [illegible] баатай болоно. Энэ [illegible] Комплексно томо бр[illegible] дые эмхидхэнэбди. [illegible] гаражай барилга [illegible] Дмитриевэй удар[illegible] саргагшадай, уһа хал[illegible] тельнын барилга д[illegible] Григоренкын, Н. А[illegible] вой толгойлдог мо[illegible] хан-бетонщигуудай [illegible] нууд үрэ бүтээсэтэй[illegible] лана. ВЛКСМ-эй [illegible] Горшковой хүтэлбэр[illegible] луушад-модошо д[illegible] бригадын гэшүүд В.[illegible] пов, В. Д. Климов, И.[illegible] хин, А. П. Григорен[illegible] гадын А. А. Анош[illegible] Аюшеев, С. И. М[illegible] лон бусад үе сагай [illegible] тээр ажаллана. Бурэ[illegible] түлишын-элшэ хүсэн[illegible] хүгжөөхэ зорилготой[illegible] ной саашанхи хүгж[illegible] шэглэлнүүд соо [illegible] онсо ехэ барилгада [illegible] бди гэжэ эдэ түрүү[illegible] сэд мэдэрэнхэй. Э[illegible] шээгээр коллектив[illegible] садшье гэшүүд бар[illegible] той ээзд боложо, 2-[illegible] эй барилгашанай со[illegible] дуулха, нэрэ хүнд[illegible] аабза гэжэ найдан[illegible]

ХОРИН ХОНОГООР УРИД

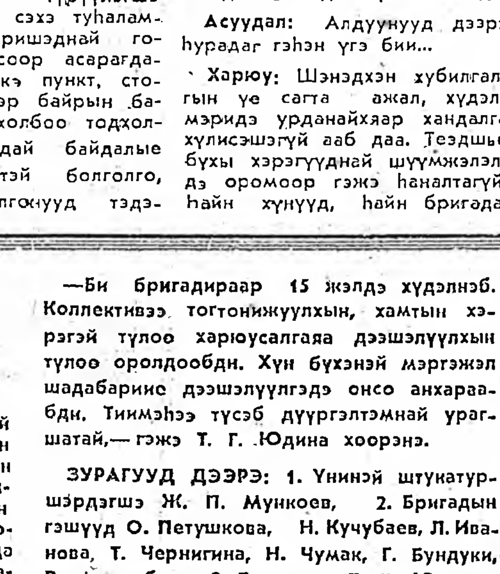
ФОТОРЕПОРТАЖ

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсөөр табан дабхар байрын гэр үдэр бүри болбосон түхэлтэй болоно. Эндэ Заречнын нүүдэлоньһожоруулагдамал 101-дэхи колоннын Татьяна Григорьевна Юдинагай хүтэлбэрилдэг штукатур-шэрдэгшэдэй бригада урагшатай һайнаар худэлнэ. Коммунис ажалай бригадада 13 хүн бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг юм. Тус бригадын гэшүүд абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэр хараалһан түсэбөө хорёод хоногоор уридшалан дүүргэжэ ябанхай.

Тус ПМК-гай бүридэлдэ 7 бригада орошодог. Тэдэнэй дунда Т. Г. Юдинагай хүтэлбэрилдэг бригада жэл бүри социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, онсо шалгарнаг гэшэ. Бригадын гэшүүд үнгэрэгшэ табан жэлдэ хэдэн олон байры гэрнүүдые, хүүгэдэй ясли, сэцэрлигүүдые, һургуули барихаа юм. Энэ хадаа социальна шухала асуудалнуудые шиидхэхэ болоно.

Бригадын түрүү штукатур-шэрдэгшэд Надежда Чумак, Нина Иванова, Владимир Андробаев, Георгий Бундуки, Ажалай Алдар Солын III шатын ордено Жан Мункоева гэгшэд халаан бүринге даабарино 120 процент дүүргэнэ.

—Би бригадираар 15 жэлдэ худэлнэб. Коллективээ тогтонижуулхын, хамтын хэрэгэй түлөө харюусалгаяа дээшэлүүлхын түлөө оролдообди. Хүн бүхэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгэдэ онсо анхараабди. Тиимэһээ түсэб дүүргэлтэмнай урагшатай,— гэжэ Т. Г. Юдина хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Үнинэй штукатур-шэрдэгшэ Ж. П. Мункоев, 2. Бригадын гэшүүд О. Петушкова, Н. Кучубаев, Л. Иванова, Т. Чернигина, Н. Чумак, Г. Бундуки, В. Андробаев. 3. Бригадир Т. Г. Юдина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

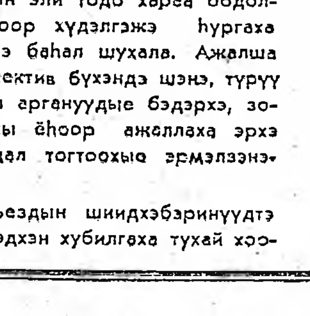

ОЛЗОТО[illegible] ХИБЭДЭН[illegible]

ЛУЗА (Кировск[illegible]) Эндэхи ой модоной[illegible] ленна комплексын [illegible] тэд арбаад мянган [illegible] модоной үлөөдэһэ [illegible] дэ бусааба. Энэ[illegible] хаягдадаг байһан [illegible] бэдэһэн, холтоһон, [illegible] хэрэглэгдэдэг боло[illegible]

Жэшээлбэл, модо[illegible] шэд хибэдэһээ Киров[illegible] химическэ заводт[illegible] на. Тэндэ тэрэнь [illegible] ска түүхэй эд бол[illegible] рэглэгдэдэг. Котельн[illegible] дэдэг хибэдэһэ мод[illegible]

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ—ШИИДХЭХЫ ЭРХЭ НҮХЭСЭ[illegible]

КПСС-эй XXVII съезд капитализмтай түүхэтэ мүрысөөндэ социализмын илалта түйлалгын шиидхэхы, зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болохо ниитын ажалай бүтээсын ургалтын тон шухала удха шанарые онсолон зааһан байна.

СССР-тэ ажалай ниитын бүтээсые (ондоогоор хэлэбэл, материальна үйлэдбэридэ худэлдэг хүн бүхэндэ хүртэдэг национальна доходой хэм хэмжээн) 2000 жэл хүрэтэр 2,3—2,5 дахин дээшэнь болгохо зорилго съезд табиһан байна. Энэмнай ямар удхатайб гэхэдэ, харбэеэ экономическа энэ шухалын шухала үрэ дүнгэй ургалтын жэлэй дундуур зэргын эршэ 1971—1985 онуудта 3,6 процент байгаа һаа, ерэхэ 15 жэлэй туршада орон доторнай тэрэ 5,7 процентһээ 6,3 процент хүрэтэр ургаха байна бшуу. Тиигэжэ манай программна зорилгые — ажалай бүтээсын талаар дэлхэйн эгээл дээдэ хэмжээе туйлалгада шиидхэхы алхам хэгдэхэ байна. Ороной үйлэдбэриин хүсэ шадал болон тэрэнэй национальна доходые, 1985 оной хэмжээнтэй сасуулхада, 2 шахуугаар ехэ болгохоор хараалагдана.

СССР-эй арадай ажахын үйлэдбэриин хүсэ шадалые 15 жэлэй туршада 2 дахин дээшэлүүлхэ зорилго хадаа бодото дээрээ материальна үйлэдбэридэ худэлэгшэдэй тоогой үсөөн болохо, харин арадай ажахын бусад һалбаринуудта тэрэнэй олон болохо эрхэ байдалда түйлагдаха байна ха юм.

КПСС-эй XXVII съезд ажахые экономическа болон эмхидхэлэй талаар шэнэдхэн хубилгаха, тэрэниие али болохоор ашаг үрэтэй болгохо ба ажалай бүтээсэ эрид шууд дээшэлүүлхэ бүхэли нэгэн хэмжээнүүдые хараалһан байна. Эндэ, нэгэдэхеэр, экономикые түбэй газарһаа хүтэлбэрилгын аша нүлөөе дээшэлүүлхэ, партиин экономическа стратегиин гол зорилгонуудые бэелүүлгэдэ, арадай ажахын хүгжэлтын эршэ болон тэнсүүриие тодорхойлгодо түбэй зургаануудай үүргые шангадхаха; хоёрдохёор, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай бэеэ даагаад байлгын экономическа ба эмхидхэлэй арга боломжонуудые үргэдхэхэ, тэдэниие бодото ажахын тоосоондо, бүхы хэрэглэмжээе өөрынгөө мүнгэ зөөреэр хангаха байдалда оруулха; гурбадахяар, арадай ажахые хүтэлбэрилгын бүхы шатануудта хүтэлбэрилгын экономическа онол аргануудта шэлжэн орохо, тэрэнэй тулада материально-техническэ хангалгые шэнэдхэхэ, үнэ сэн тогтоохо, мүнгэн һангаар хангаха ба урьһаламжа үгэхэ гуримые нарижуулан һайжаруулха; дүрбэдэхеэр, үйлэдбэриие томодхолгодо, мэргэжүүлгэдэ ба хамжаалалгада үзэгдэжэ байгаа эгээл шэнэ юумэнүүдые хараадаа абан, хүтэлбэрилхы ажалда мүнөөнэй эмхидхэлэй байгууламжа олгохо, тиихэдээ дундаа холбоотой һалбаринуудай комплекснуудые, һалбаринууд хоорондын научно-техническэ түбүүдые, ажахын нэгэдэлнүүдэй, нютагай-үйлэдбэриин эмхинүүдэй элдэб түхэл маягуудые байгуулха; табадахяар, ажахые һалбариин болон нютагуудай талаар хүтэлбэрилгые эгээл тааруугаар нэгэдүүлхэ, республиканууд болон элдэб нютагуудай экономическа ба социальна комплексно хүгжэлтэ хангаха ба һүүлэй һүүлдэ, арадай ажахын хүтэлбэрилгые али болохоор демократизацилха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, тэрээндэ ажалша коллективүүдэй бодотоор хабаадалга хангаха тухай хэлэгдэнэ гээшэ.

Экономикые түбэй газарһаа хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха талаар зохихо хэмжээ ябуулганууд мүнөөшье бэелүүлэгдэжэ байнхай. Тэрэнэй тоодо һалбаринууд хоорондын ажахын комплекснуудые (СССР-эй Агропром мэтэ) хүтэлбэрилхэ шэнэ зургаануудые байгуулга, мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриие үдэр хүтэлбэрилгын ехэнхи уялганууднаа түбэй аппарадые сүлөөлүүлгэ ороно ха юм. Хангалгын зургаануудай ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд бэлдэгдэжэ байнхай. Тодорхойлбол, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые оптово гуримаар худалдаха ябадалые үргэдхэхэ тухай асуудал харагдажа байна. Ажахын түбэй аппарат гол түлэб стратегическэ түсэблэлгын талаар, эрдэм-техникын болон байгууламжын политикын талаар шиидхэбэринүүдые зохёон табиха ба бэелүүлхэ хэрэгтэ; үнэ сэн, эрьесын налог, урьһаламжа болон ажахые хүтэлбэрилгын экономическа бусад арга хэрэгсэлнүүдые нарижуулан һайжаруулһанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхээр ниитэ экономическа эрхэ байдалые тогтоолгодо хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа хэдэн зуутаад мянган объектнүүдтэй, саг үргэлжэ орёо боложо байгаа экономическа холбоонуудтай мүнөөнэй экономикые ашаг үрэтэй болгохо ябадал тэдэнэй эдэбхи үүсхэлыень хүгжөөнгүйгөөр түйлагдажа болохогүй. Социализмын эрхэ байдалда нэгэдэлнүүд ба предприятинуудай гол шухала иимэ объектнүүд болоод байхада, өөрынгөө үйлэдбэриие үдэр бүри хүтэлбэрилгын уялгануудай гол хубиие мэдэлдэнь үгэһэнэй үндэһөөр тэдэнэй ажахын талаар бэеэ даанги байдалые эрид шууд үргэдхэхэ зорилго КПСС-эй XXVII съезд табиһан байна. Энээнтэй хамта нэгэдэлнүүд ба предприятинуудай хоорондо ажахын сэхэ холбоонуудые үргэдхэхэ, заатагүй дүүргэгдэхээр дээрэһээ үгтэдэг үрэ дүнгүүдэй тоое эрид хорооохо тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Орон дотор ажахы эрхилэлгын мүнөө байгаа онол аргануд хадаа гол түлэб үйлэдбэриие тоогой талаар ургалтада, тэрэшэлэн ургалтын экстенсивнэ эхин эшэ үндэһэнүүдээр нилээд ехэ байһан эрхэ байдалда ажахые байгуулха ба хүгжөөхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэһэн байна бшуу. Мүнөө үедэ энэ онол арга бүхыдөө өөрынгөө арга шадалые дууһаа, тиигэжэ шэнэ эрхэ байдалда саашадаа хүгжэлтын эршэтэ түлхисэ боложо шаданагүй. Энэ шэнэ эрхэ байдалнай гансашье совет экономикын болбосоролго ба тэдэнэй байгууламжын орёо бэрхэшээлтэй байлгаар элирхэйлэгдэнэ бэшэ, харин социализм капитализм хоёрой хоорондохи экономическа мүрысөөнэй ябасын һүүлэй жэлнүүдтэ шанарайнгаа талаар тад ондоо эрдэм-техникын һалбаридэ шэлжэн ороһон ушараар элирхэйлэгдэдэг байна гээшэ. Тэдэнэй дуталдадаг дээрэһээ [illegible] экстенсивнэ нэмэлтэ [illegible] рэгсэлнүүдые үйлэдбэр[illegible] нөө үедэ оруулха г[illegible] лээд ехэ бэрхэшээл[illegible] гаргашатай боложо бай[illegible] дал эндэ шухала удха[illegible] тай байха юм. Тиимэһэ[illegible] үедэ болон ерээдүй[illegible] шье совет экономик[illegible] тын шухалын шухала, [illegible] са гэхээр, арга нүхэсэл [illegible] эрдэм-техникын дэбжэ[illegible] лоно бшуу. Тэрэмнай [illegible] ажалай бүтээсые дээ[illegible] эрхэ нүхэсэл байгуул[illegible] ха, үйлэдбэриин ашаг [illegible] лон ажахын бүхы ажи[illegible] гые урмашуулан хүгж[illegible] га боложо үгэнэ гээшэ.

Эрдэм-техникын дэб[illegible] хадаа гансашье шэнэ [illegible] машинануудые, түхеэр[illegible] лон технологиие байгуул[illegible] дэниие үйлэдбэридэ [illegible] рүүлгэ бэшэ, харин [illegible] техникын түйлалтануу[illegible] ществын үйлэдбэрин[illegible] сые — хүнэй бэлиг ш[illegible] риче али болохоор хаб[illegible] ха хэрэг болоно гэжэ [illegible]

мэ хуулиин хүсэтэй, зэабол саг соогоо бэелүүлэгдэхэ ээргэтэй документ болодог.

Шэнэдхэн хубилгаын бэелүүлэгдэжэ байгаа үедэ хуу-[illegible] …хэвнэ Соведэй арбан нэгэдэхи зарлалай зургаадахи сесси дээрэ зубшэн хэлсэгдэхэ. Социалис ёhо гурим, совет хуули гүйсэдхэлгын, түсэбэй, финан-[illegible] тэлбэрилэгшэдэй хэмээр, тэдэнэрэй ажал тухай хуулиие буруу хэрэглэгшэдhээ болодог. Энээнhээ уламжалан, ажалай бүтээсэ 18 процентээр доо-[illegible] хидол обществодо, гүрэндэ, хүн зондо асардаг байhаниие hануулна.

ХУУЛИ

…ЭХЭ, САХИХА, БЭЕЛҮҮЛХЭ

[illegible] ли, журам сахилгын ямар ехэ удха шанартай болоод байhаниие КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябрин 10-да, 14-дэ болоhон зублэлнүүд гэршэлбэ. Ажалай журам, совет хуули, социалис ёhо гурим бэхижүүлхэ ба продукцин шанар hайжаруулха талаар, архидалгатай, ажал хэнгүй олзо ололготой тэмсэхэ талаар hүүлэй үедэ абтаhан шиидхэбэринүүдые хэр бэелүүлэгдэжэ байhан тухай [illegible] болоо. Ажалша коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын [illegible] совет хуулиин [illegible] ябуулhан газар нютагуудта хуули ёhо, ниитын гурим эбдэдэг, ажал хэнгүй, олзо ололгогүй ушарнууд [illegible] гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Тиихэдэ хамта ажал хэнгүй, олзо ололгогүй ушарнууд эсэргүү тэмсэл [illegible] газарта ябуулагдана гэжэ онсо тэмдэглэгдэбэ.

Хэhэн ажалай ба бүтээhэн продукцин шанар hайжаруулхагын [illegible] байhаниие КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев ноябрин 14-нэй зублөөн дээрэ тэмдэглэжэ, журам бэхижүүлхэ тухай ингэжэ хэлэлэ hэн: «Журам болон эмхи гурим бэхижүүлхэ — түрүүшын ээлжээнэй зорилго мүн. Иимэ зорилго [illegible] байгаа, иимэ зандаа үлэхэ. Тиимэhээ эсэжэ эхилhэн зондо энээн тухай hануулхабди, харин эсэшэhэн зон оэhэдтоэл гомдохо болоно».

«СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй ажал ябуулга тухай» асуудал СССР-эй Вер-[illegible]

сын болон бусад ёhо [illegible] шанга эрилтэ мүнөө табигдана.

Хуули ёhо мэдэхэгүй hаа, албан хэйргэ, [illegible] ябадалаар боложо, зарим албан тушаалтад хуули эбдэдэг байна. Али hаа, зарим хуулид, тэдэнэй тоодо, албан тушаалтадшье, хуулинуудые хүсэд hайнаар мэдэдэггүй байдаг. Иимэ хүнүүд ниитын [illegible]

Ажалша коллективүүдай тухай хуули бүхы зоноор зүбшэн хэлсэгдэhэнэй удаа СССР-эй Верховно Соведэй 1983 оной июнин 17-до баталагдан абтаhан юм. Энэ хадаа 23 статья-haa бүридэhэн, хэмжээгээрэ багашье hаа, социалис демократиин [illegible] Ажалай коллектив тухай хуули [illegible] хүдэлмэрилэгшэдэй [illegible] тухай хуули юм. Энэ хуули [illegible] 1000 хүниие асуугаа байhан [illegible] Тэдэнэй 55 процентнь [illegible] 18,7 процентнь — «hайн мэдэхэ», 18,3 процентнь — энэ хуули тухай бүүр-түүр мэдэхэ, 8 процентнь огто мэдэхэгүй байгаа. [illegible]

Тус объект [illegible] ажалша коллектив болон хүтэлбэрилэгшэ хоёрой хоорондо ажалай зүрилдөөн гарадаг. Зүрилдөөнэй 52 процентнь хү-[illegible]

шолдог, ажалhаа эртэ гаража ошохо ушарнууд хоёр дахин олон байдаг.

Хүдэлмэрилэгшэдые, алба хаагшадые ажалда абаха, ажалhаа гаргаха эрхэ түлөөлэлгэтэй тушаалтадай ажалай хуули hайн мэдэхэгүй байhаниинь иимэ бэримтанууд гэршэлнэ. Байгша оной түрүүшын хахад соо ажалhаа буруу гаргагдаhан тухай республикын арадай сүүдүүдээр харагдаhан 99 [illegible] 47-ниинь зүб гэжэ мэдэрэгдээ. [illegible]

Сүүдэй, прокуратурын, милицин зургаануудай, арадай хиналтын органуудай хэhэн тобшолол, хуули гурим хамгаалан сахиха [illegible] Чернобылиин АЭС-эй авари, «Адмирал Нахимов» гэжэ теплоходой шэнгэhэн ушар хуулияар тодорхойлогдоhон ажалайнгаа уялгануудые дүүргэдэггүй, hэнгэргүй, харюусалгагүй ябадалай ямар ехэ аюул, гарза хо-[illegible]

1986—1990 онуудай туршада шэнэлэгдэхэ, hэлгэгдэхэ, шэнээр абтаха хуулинууд тухай тогтоол СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1986 оной августын 28-да абаа. Тэрэ тогтоолой үндэhөөр арадай ажахые ашаг үрэтэй, эршэмтэй хүгжэлтын замда оруулха, шэнэдхэн хубилгаха [illegible] зорилготойгоор шэнэ хуулинууд зохёогдол, баталагдаха. Байгша оноо шухала хуулинууд абтаа. Гараха жэлдэшье хэдэн хуули абтахаар бэлдэгдэжэ байна.

Социалис обществын саашадаа хүгжэхэ бүри хуулиин үүргэ ба удха шанарай улам ехэ болохо байhан тухай В. И. Ленин уридшалан заажа байгаа. [illegible] В. И. Ленин бэшэhэн байдаг. [illegible] СССР-эй Конституция [illegible] хуулиин 59 статья дотор бэшэгдэнэ.

Хуули — нангин хэрэг мүн. Совет хуулиие албан тушаалтан бүхэн, ажалша коллектив бүхэн, эрхэтэн бүхэн hайнаар мэдэхэ, наринаар сахиха, дүүргэхэ уялгатай ха юм.

С. БАДМАЕВ,
БГПИ-гэй багша, философиин эрдэмэй кандидат.

ХҮН ЗОНДОО ТУҺАТАЙ, ХЭРЭГТЭЙ

Дээдэ Торн нютагтамнай Зэдын районой Оёорой совхозой 3-дахи отделенидэ ажалладаг табан зуугаад шахуу хүн ажаhуудаг. Олонхинь фермэ болон гүүртэнүүдтэ байрладаг малшад юм. Үнгэрhэн табан жэлэй, мүн байгша оной туршада ажахымнай яhала үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаа. Эдэ амжалтануудтань нютагаймни ажалша зоной хубита бага бэшэ юм. Нютагаархидайнгаа ажал хэрэгүүдыень хододоо дэмжэдэг, хүн зондоо туhатай, хэрэгтэй байхые хүсэдэг хадаа арга шадалаараа оролдодог гээшэбди.

Хүдөөгэй хүн зониие, малшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ киномеханигай үүргэ шухала удхатай гэжэ hанагдадаг. Юундэб гэхэдэ, олоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхада киноискусствын зохёолнууд онсо үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Хүнэй оюун сэдьхэлэй, эрдэм ухаанай байгуулалта, хүгжэлтэдэ, кино-зохёолнуудай горитойгоор нүлөөлдэгынь мэдээжэ. Тиимэhээ киногой хүмүүжүүлхы үүргые али болохо түйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ зорилготойгоор хүдэлмэреэ эмхидхэнэбди.

Ниитын адууhа малай зунай бэлшээридэ гаргаха үедэ киномеханигай хүдэлмэриин хэмжээн хараа байса нэмэдэг. Отделениингээ дүрбэн фермэ, зуhалангуудаар агитбригадатай суг ябалсажа, hонирхолтой кинофильм харуулдагби. Агитбригадынхидые хүн зон хододоо баяртайгаар угтадаг, дахин ерэжэ байхыень уридаг юм.

Киномеханигаар хорин гурбан жэлэй туршада хүдэлнэб. Дээдэ Торидо яhала hайн хүдөөгэй соёлой байшан баригданхай. Нэгэ зэргэ 190 хүниие багтааха аргатай кинозал бии. Үхибүүдэй сеанс 18 сагта, мүн үдэшын 20 сагта схэшүүлэй сеанс үдэр бүхэндэ харуулдагби.

Һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада кино харагшадай тоо хото, хүдөөдэшье хорожо байнхай. Энэ ушарые тайлбарилhан баримтанууд мэдээжэ. Тиигэбэшье киноискусствын зохёолнууд тухай ойлгуулhан, мэдээсэл тарааhан хүдэлмэриие бодомжотойгоор эмхидхэжэ, эдэбхитэйгээр ябуулаа hаа, кино харагшадай тоо олошорхо байха. Харин эрхим совет, хари гүрэнүүдэй фильмүүд тухай уридшалан мэдээсэгдэhэн хүнүүд клубта олоороо суглархa hэн.

Шэнэ кинофильмнүүд тухай Хөөрэhэн соёлой байшангай фойе соохи выставкэ-стендүүд саг үргэлжэ hэлгэгдэдэг. Һууринай үйлсэнүүдтэ шэнэ кинофильм тухай мэдээсэhэн афишанууд үлгэгдэдэг. Һургуулиин үхибүүдые мэдээсэл тарааха хүдэлмэридэ мүн лэ хабаадуулнабди. Өөрөөшье айлнуудаар ябажа, дуулгаха, урихада хүн зон олоор суглардаг. Фермэ болон гүүртэнүүдтэ ошоhон хүнүүдтэй кинодо уриhан запискануудые эльгээдэгбди.

Үбэлжэлгын үедэ гурбан фермын малшадые ханганабди. Үнгэрэгшэ жэлэй намар республикын кинофикациин талаар комитедhээ «Урал» мотоцикл абаа hэмди. Тиин малшадые хангахада таатай hайн эрхэ нүхэсэлнүүд бии болгогдонхой. Малшадай байрануудта хүрэжэ ерэhээр, мотоциклдаа тааруулан тодхоhон радиоаппаратураараа хүгжэм дуу ханхинаса дамжуулдагби. Һүүлээр микрофоноор ямар кино гараха байhан тухай хөөрэжэ, кино харахаяа ерыт гэжэ уридагбди. Хүн зон дуратайгаар суглардаг.

Ингэжэ хүсэлэл оролдолго гаргажа хүдэлхэдэ, ажалшье урагшатай байдаг. Жэл бүхэндэ түсэбтэ даабари болон социалис уялгануудаа дүүргэжэ, гүрэн түрын үндэр шагналнуудта хүртөө hэм. «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар шагнагдаhан, удаань «СССР-эй кинематографиин отличник» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байнаб. Республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съездын угтамжада олон мэргэжэлтэд үндэр шагналнууд болон хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Миниишье ажал хэрэгүүд үндэрөөр сэгнэгдээ. «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэhэн нэрэ зэргэтэй болоод байхадаа, ерээдүйн, бүри ехэ ажал хэрэгүүд, зорилгонуудаа яажа амжалтатайгаар бэелүүлхэ тухай бодомжологдоно. Агуу Октябриин социалис революциин 70 жэлэй ойн баярта зорюулжа, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абанхайб. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула хүсэ шадалаа, арга шадабариа элсүүлэн хүдэлхөөр шиидэнхэйбди.

Республикын соёлшодой V съезд дээрэ болоhон удха түгэлдэр, шууд сэхэ хөөрэлдөөн минии сэдьхэл бодолые хүдэлгөө, бүри эрхимээр ажаллаха эрмэлзэл түрүүлээ. Буряад оронойимнай нютаг бүхэндэ hайн дүй дүршэл бии юм байна гэжэ партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой хэhэн элидхэл соohoo ойлгооб. Соёлой хүдэлмэридэ шэнээр хандадаг районуудай тоодо манайшье Зэдын районие нэрлээ. Теэд дутагдалнууд үшөөл байгааб даа. Тэдэниие усадхажа, ажалша зонойнгоо ажабайдалые бүри дүүрэн болгохо аргатайбди. Энээн тухай съезд дээрэ республикымнай кинофикаторнуудай зүгhөө Хэжэнгын киномеханик Дансаран Доржогутабай олоной hонирхол үүсхэhэн үгэ соогоо хэлээ. Бултал ингэжэ хүдэлөө hаа, түрэл нютагайнгаа түхэл шарайе үзэсхэлэн hайхан, хүн зонойнгоо хүсэл бодолые ужам дэлгэр болгожо шадахабди.

Б. ДАШИЕВ,
Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. С. Дашиев.

Д. Алтаевай фото.

ЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

ЖЭЛЭЙ ОЙ

[illegible] хүдөөгэй библиотекын байгуулагдаhаар [illegible] үргэнөөр тэмдэглэгдэбэ. Соёлой энэ гу-[illegible] тухай hайн hайхан бодол иишэ сүлэгдэ-[illegible] арюун ухаандаа абажа ябаhан байгаа. [illegible] хожомынь — 1896 ондо хүсэлдэhэн юм. [illegible] байгуулгада декабрист Николай Бестужевай [illegible] Старцевай оруулhан аша габьяа ехэ гэжэ [illegible].

[illegible] үхибүүдтэй, нютагайнгаа эмхи зургаануудтай, [illegible]» совхозой хүдэлмэришэдтэй нягта [illegible]байбди. Мүнөө үедэ хүдөөгэй ажалшадай [illegible] хаhа ерэнхэй. Малша зондо үдэр бүриин [illegible], hайнаар хангахын тула ехээр оролдонобди. [illegible] Ольга Семеновна Ларионова, Ири-[illegible] Цыбикова, Ольга Андреевна Лубсанова гэгшэд [illegible] түсэбэй ёhоор малшадай гүүртээр ябажа [illegible] библиотекые даагша Вера Доржиевна [illegible] зуураа, Мухар-Шэбэрэй Хушуун-Үзүүрэй [illegible] үүсхэлые hайшаан дэмжэжэ, ашa-[illegible] библиотекынгээ алдарта ойе тэмдэг-[illegible] бэлэй.

Д. МУНКУЕВ.

…ЭЙ БАЯР ХҮРГЭНЭБ

[illegible] газетээр дамжуулан, медицинын эрхим хү-[illegible] зүрхэнэй халуун баярые хүргэхыем зүб-[illegible] аша басагатай боложо, «хүгшэн эжы» гэ-[illegible] болобоб.

[illegible] доол хоёр хүүгэдэй 24 наhатай эхэ байhан [illegible] тооhогүй сэлмэг үедэ тодхор тудажа, [illegible] инвалид болоо hэм. Тиихэ үедэ иимэйе [illegible] халаадтай», энэрхы сэдьхэлтэй хүнүүд [illegible] оролдожо, hайнаар эмшэлээ юм.

[illegible] республиканска больницын ахалагша [illegible] Олзоновна Зурмаева, Рагзэн Батуевич [illegible] Алексеевна Порсэнина болон бусад нүхэд [illegible] hайнаар аргалдаг байгаа. Тиихэдэ районой [illegible] хирург Юрий Сергеевич Задиев, Семен [illegible] hүүлдэнь Жамбал Цыбикжапович [illegible] аша туhаар, алтан дэлхэйдэ оло дахин [illegible] даа.

[illegible] дэлхэйдэ аша басаган мүндэлжэ түрөө. [illegible] байшангай ахалагша акушерка [illegible] Дашицыренова, хүүгэдэй сестра [illegible] Заетуева, няня Надежда Александровна [illegible] эмшэдэй хүсэл оролдолгоор элүүр энхэ [illegible] Баярмамнай басагантаяа гэртээ ерээ.

[illegible] Аюна гэhэн зохидхон нэрэ басагандаа [illegible] нарандаа толгор жаргал хаана байхаб?! [illegible] гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байна. Иимэ hайхан [illegible] зүрхэнэй халуун баярые хүргэнгүй байжа [illegible]. Хододоо сэлмэг байг лэ дэлхэймнай! Хо-[illegible] ябаг лэ арад зомнай!

[illegible], удаан жаргалтай, арюун сэбэр сэдьхэл-[illegible] — гэжэ газетээр дамжуулан врачнуудта үшөө [illegible] байнаб.

Х. ГАЛСАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ДЕПУТАТАДАЙНГАА УЯЛГЫЕ ДҮҮРГЭБЭ

ТАШКЕНТ. Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй лётчик-космонавт В. Джанибеков ажал хэрэгээрээ Ташкент ерэhэн байна. Дүн хамта 2 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрануудые дулаагаар хангалгые hайжаруулха талаар туhалха гэжэ hунгагшадай үгэhэн захяагай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhые шалгахын тула Узбекистанай никслэлэй котельнын барилгада тэрэ ерээ.

Тус объектые барижа байhан «Узбекгидроэнергострой» трестын хүдэлмэрилэгшэд Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй депутат В. Джанибековые hайн мэдэхэ болонхой. Космонавт барилгын талмайда нэгэтэ бэшэ ерэhэн, хэрэг байдалаарнь hонирхоhон, нүлөө ехэтэй туhаламжа үзүүлдэг байhан. Түрүүшээр түмэр хэрэгсэлнүүд болон бусад түхеэрэлгэнүүдээр хангагшадай удаархадань, В. Джанибеков эрхэ түлөөлэлгээ хэрэглэжэ, Новосибирскын ба Алма-Атын заводуудта хандаhан, Ташкентын зуугаад мянган ажалшадай хойшолуулагдашагүй хэрэглэмжэ тухай сошордомо баримтануудые харуулhан байгаа.

Тус тустаа часай туршада 1500 тонно уурал үгэхэ гурбан котлоагрегат, ноосо түлишэ хадагалха түхоэрэлгэ, бусад инженернэ албанууд хүдэлжэ эхилхээр бэлэн болгогдоо. Каршинска талаhаа байгаалиин газ дамжуулагдаха юм.

Һунгагшадай захил дүүргэгдээ, Новочиланзарска котельнэ ойрын үдэрнүүдтэ дулаа үгэжэ эхилхэ. Нилээд ехэ хурдадхалга түйлагдаа. Энэ амжалтые барилгашад, хабсаргагшад, заhабарилагшадтай хамта депутат В. Джанибеков хубаалдахал ёhоороо хубаалдана.

ИНДИ. Делидэ нээгдэhэн арадай уран бэлигэй выставкэ дээрэ энэдхэг урашуулай бэлиг шадабариие гэршэлhэн элдэб олон зүйлнүүд дэлгээгдэнэ. Уран бэлигэйнгээ үе үедэ дамжуулагдадаг нюусануудые наринаар хадагалжа, саашадань хүгжөөжэ байдаг урашуулай бэлиг шадабариие хүн зоной дунда тарааха зорилготойгоор энэ выставкэ эмхидхэгдэhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Раджастхан штадай hайн дуранай уран зураашад — эсэгэ, хүбүүн Бхопууд.

ТАСС-ай фотохроника.

[illegible] дэй байгууламжые хубилгаха, тэрэниие мүнөө үеын экономикын эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ дүтэ болгохо хэрэг болоно гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, экономическа нэгэн адли хэрэглэмжэнүүдые хангаха зорилготойгоор (жэшээнь, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха зорилготойгоор Агропром байгуулга, машина бүтээлгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бюро эмхидхэлгэ) ажахын томо комплекснүүдые хүтэлбэрилхэ органуудые байгуулха хэрэгтэй болоно. Энээнтэй хамта hалбаринууд хоорондын научно-техническэ нэгэдэлнүүдые, тусхай мэргэжэлтэй инженернэ түбүүдые эмхидхэхэ ушартай. Тэдэмнай промышленностиие хүгжөөлгын техническэ эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, дундуур ба бага предприятинуудые техническэ талаарнь hайнаар зэбсэгжүүлхэ хэрэгые урмашуулха жэшээтэй.

Хэрбээ тэдэниие дүүргэхэ хүнүүдэй материальна аша туhануудые хараадаа абаагүй hаа, ажал хэрэг hайжаруулха зорилготойгоор эгээл hайнаар бэлдэгдэhэн, эрхим түсэбүүд болон хэмжээ ябуулганууд оройдоол хоohон саарhан болоод үлэхэ гэжэ мэдээжэ ха юм. Партиин XXVII съездын онсо илгаань юуб гэхэдэ, эрдэм ухаанай талаар үндэhэ баримтатай, мүнөөнэй оршон байдалда гүйсэд таараха ажахын-экономическа шиидхэбэринүүдые баталан абахынгаа хажуугаар, тэрэ совет хүнүүдэй ухаан бодолдо эрид эрьелтэ хэхэ оршон байдал байгуулаа гээшэ. Хэзээдэшье, хаанашье гурим журам бэхижүүлхэ, бии байгаа дутагдалнуудые гүйсэд усадхаха, ажахы эрхилэлгын шэнэ онол арганuудые, хүтэлбэрилгын тааруу эсхид гурим байгуулха онсо харюусалгатай хэрэгтэ бүгэдын ба хүн бүхэнэй — министр болон академигhээ эхилээд инженер болон хүдэлмэришэ хүрэтэр — бодото хабаадалга хангаха гэhэн зорилго съезд табяа бэлэй. Энэмнай ажалай эгээл үндэр бүтээсэ түйлаха эрхэ нүхэсэл болоно ха юм. Манай урда табигдаhан бүхы шухала асуудалнуудые, тэрэ тоодо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын асуудалнуудые шиидхэхын тула бэелүүлэгдэхэ гол шухала хэрэг мүнөө юун болоноб гэхэдэ, социалис үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула ажахы эрхилэлгын тад ондоо, шэнэ онол арга байгуулха ябадал болоно.

Энэ хэрэг дээрэhээшье, доронoошье бэелүүлэгдэхэ ёhотой. Дээрэhээ — үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ба оронoй социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар абтаhан партийна шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаха эмхидхэлэй, экономическа хэмжээнүүдые ажахын түбэй органуудай зохёон табижа, дүүргэжэ шадаха аргаар бэелүүлэгдэхэ байна. Доронoo — өөрынгөө ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл болон материальна талын аша туhануудые дээшэлүүлхэ аргаар бэелүүлэгдэхэ байна. Иимэ онол арга байгша табан жэлдэ байгуулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, энэ табан жэлнай эрид хубилалтын шэнжэ шанартай болохо ёhотой гээшэ.

Михаил БАРАБАНОВ,
экономическа эрдэмэй доктор.
(АПН).

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

АМГАЛАН ТАЙБАН ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭ БАРИМТАЛНА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хани ёhоной албанай хэрэгээр Индидэ ерэлгэ, Индиин журналистнуудта тэрэнэй үгэhэн интервью гадаадын оронуудай болон олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол анхарал татана. СССР эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө, уласхоорондын шэнэ харилсаануудые тогтоохын түлөө эдэбхитэйгээр, залан сэхээр тэмсэнэ гэжэ хэблэл Советскэ Союзай баримталан бэелүүлдэг амгалан тайбан хараа шэглэл тухай тодо хурсаар элирхэйлэн бэшэнэ. Хоёр оронoй арадуудай бүхы дэлхэйн аша туhада СССР болон Инди олон жэл соо аша үрэ ехэтэйгээр харилсан ажаллана гэжэ олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ.

ДЕЛИ. Совет-индиин дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд СССР-эй болон Индиин хоорондохи хани барисаае, олон янзын харилсаа холбоое бэхижүүлгын hайн ёhо заншал, саг үргэлжын ажал ябуулга болоно гэжэ «Индиан экспресс» газетэ бэшэнэ. Эдэ уулзалганууд имагтал хоёр оронoй арадуудай аша туhада бэшэ, харин Ази түбидэхи, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай аюулгүй байдалай аша туhада харюусана. М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр Индидэ ерэлгэ, хоёр оронoй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд совет-индиин хани барисаанай тодо хурса жагсаал болохо, эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэхэ, СССР-эй ба Индиин хоорондохи харилсаанай үндэhэ hуурида табигдадаг амгалан гуримаар зэргэ оршолгын гол ёhонуудые улам бүри бэхижүүлхэ байна.

«М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр Инди ерэлгэ түүхэтэ удха шанартай байха юм, — гэжэ «Пэтриот» газетэ тэмдэглэнэ. — Уласхоорондын оршом соо бата эб найрамдалай, ядерна буу зэбсэгүүдые усадхахын түлөө тэмсэл мүнөө шэнэ шатадаа орожо байна. Энэ тэмсэлдэ СССР болон Инди хамтын уг зорилгонуудые хүтэлбэри болгоно. Тиихэдээ хүн түрэлтэнэй хуби заяанай түлөө hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлнэ. Совет хүтэлбэрилэгшэ эб найрамдалай түлөөлэгшэ, манай оронoй агуу ехэ хани нүхэр боложо, Индидэ ерэхэ байна».

Ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэнэй дэбжэлтые аршалан хамгаална, уласхоорондын шэнэ харилсаа холбоо тогтоолгодо шэнэ хандаса эдэбхитэйгээр бэдэрнэ. Тиихэдэ Ази түбиин — Номгон далайн оршондо уласхоорондын байдалые гуримшуулхын түлөө ехэ оролдолго гаргана, — гэжэ эб найрамдалай ба hаналаа нэгэдэлгын бүхэиндиин эмхиин түрүүлэгшэ профессор Рашнуддин Хан мэдүүлбэ. — Манай хоёр арадай ба бүхы дэлхэйн аша туhада Советскэ Союзай, Индиин хоорондохи харилсаанай ехэ удха шанартай байhыень бидэ бодотоор мэдэрнэбди. Индиин хараа бодолые совет хүтэлбэрилэгшэдэй үндэрөөр сэгнэлгэ, «Делиин зургаанай» уряа бидэниие урмашуулна. Совет политика хадаа хүн түрэлтэниие уршагта хёмороо зүрилшэлдөөнhөө аршалан абарха тодорхой харилсаа холбооной политика болоно.

ВАШИНГТОН. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Рейганэй «одото дайнай» программые эрид шангаар буруушаан шүүмжэлхэдээ, энэмнай hүроөтэ муухай юумэн болоно гэжэ Индиин журналистнуудта үгэhэн интервью соогоо мэдүүлбэ гэжэ Си-би-эс гэдэг телекомпани мэдээсэнэ.

М. С. Горбачев найдамтай ханитаяа экономическа нүхэртээ Делидэ уулзаха байна гэжэ «Вашингтон таймс» газетэ бэшэнэ. Совет хүтэлбэрилэгшын албанай хэрэгээр Индидэ ерэлгэ хоёр оронoй хоорондохи холбоо барисаае улам hайжаруулха юм гэжэ газетэ батална.

ЛОНДОН. Советскэ Союз хадаа Индиин эгээл шухала ханинарай нэгэниинь болоно. Экономическа, мүн политическэ асуудалнуудаар хоёр оронoй хоорондохи холбоо барисаан улам үргэдэжэ байнхай. «Индиин-совет хани барисаан хэтын хэтэдэ бата бэхи, ямаршье сагта СССР бидэниие уршаг түбэгтэ орхёогүй юм» гэжэ Инди тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. СССР болон Инди ниитын ондо ондоо байгуулалтатай байбашье, эдэнэй хоорондохи харилсаан хадаа хоёр гүрэнэй арадуудта ашатай туhатай харилсаа холбоон болоно гэжэ Францын «Юманите» газетэ бэшэнэ. Хоёр оронoй хоорондохи харилсаан национальна аша туhые хүндэлэлгэдэ үндэhэлнэ. Имагтал Советскэ Союзай туhаламжа эгээл хүшэр хүндэ үе сагта бэеэ даажан байдалаа хамгаалха арга энэдхэг арадта олгоhон байгаа.

БЕЙРУТ. ООН-ой Аюулгүйн Соведээр дамжуулан бэлэдхэл хэжэ эхилхэ шухала байhан тухай совет дурадхал Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха уласхоорондын конференци болоно гэжэ «Ан-Нида» газетэ тэмдэглэнэ. М. С. Горбачев интервью үгэхэдөө, ойрын ерээдүйдэ Афганистан тушаа асуудалые шиидхэхэ талаар этигэн найдажа байлга ойрын ерээдүйдэ шиидхэгдэхэ байна гэжэ Ливанай ондоо газетэ — «Ас-Сафир» газетэ Афганистанай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ США болон Пакистан ямар нэгэн амжалта түйлахагүйе оролдоно бшуу.

КАБУЛ. Афганистандахи байдалые эбэй ёhоор, политическэ аргаар гуримшуулхын түлөө Москва болон Кабул шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ Бахтар агентство дамжуулна. Зүгөөр США болон Пакистан иимэ хүгжэлтые эсэргүүсэн буруушаажа байна гэжэ, шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

СОФИ. Индиин журналистнуудта М. С. Горбачевой үгэhэн интервью соо уласхоорондын гүнзэгы шухала асуудалнууд шэнжэлэгдэhэн, амгалан тайбан байдал хангаха талаар СССР-эй хүсэл эрмэлзэл батадхагдаhан байна гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. Совет хүтэлбэрилэгшын Индидэ ерэлгэ уласхоорондын ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно, хоёр оронoй али алиндань ашатай туhатай харилсаанда шэнэ түлхисэ үгэнэ.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН 41-дэхи СЕССИ

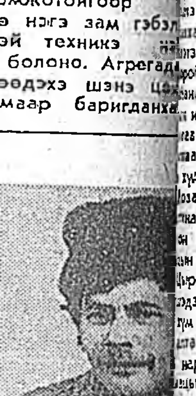
НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна ассамблейн 41-дэхи сессиин (социальна, гуманитарна, ба соёлой асуудалнууд) гурбадахи комитедэй делегадууд эрхэтэн ёhоной ба политическэ эрхэнүүд тухай уласхоорондын хэлсээнүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые зүбшэн хэлсэнэ. Уласхоорондын хэлсээнүүд бүхы гүрэнүүдэй — социалис ба капиталис, хүгжэнги ба хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй хүнэй эрхэнүүдэй талаар харилсаа холбооной гол үндэhэ hуури болоно гэжэ Афганистанай, Болгариин, Индиин, Тунисай ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд тэмдэглээ. Энээниие бэелүүлэнгүй, хүнэй эрхэнүүд тухай уласхоорондын хэлсээнүүдые эсэслэн баталаагүй байhан гүрэнүүдтэ ООН-ой Генеральна секретариин уряа тухай тэдэнэр hануулба.

ООН-ой Уставай уг зорилгонуудые, гол ёhонуудые Советскэ Союз хараада абажа, хүнэй эрхэнүүд тухай бүхы шухала документнүүдые батаар дэмжэнэ гэжэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Ф. Петровский хэлэбэ. Советскэ Союз эдэ шухала документнүүдые зохёон абалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, тэдэниие залан сэхээр бэелүүлжэ байна. Ямаршье гүрэн хэлсээнүүдhээ арсаха ёhогүй гэжэ совет делегат тэмдэглээ.

ПРОГРАММЫН ПРОЕКТЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭБЭ

ГАВАНА. Кубын Коммунис партиин Программын проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ. Республикын эхин партийна ба комсомолой организацинуудта, ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй гэшүүдэй суглаанууд дээрэ энэ шухала документ зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. Проектдэ найма мянга гаран заhабари болон нэмэлтэ оруулагдаа. Зүбшэн хэлсэлгын энэ демократическа түхэл шэнжэ документые нилээд баяжуулхаhaa гадна, Кубын арадай политическэ ухаан бодолой хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ арга олгобо.

Кубын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой болон Секретариадай хамтын заседани дээрэ бүхы дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Тодхохонойнгоо hүүлээр тэдэ Программын проектдэ оруулагдаба. Энэ жэлэй февраль hарада болоhон Кубын Компартиин III съездын шиидхэбэриин үндэhөөр, документын проектын эсэсэй вариант Кубын Компартиин ноябрин hүүл багта нээгдэхэ ёhотой III съездын тусхай сессиин баталамжада табигдаха байна. Оронoй провинци бүхэнэй заседанинууд дээрэ съездын делегадууд Программын проектые уридшалан hайшаа hан байгаа.

Соёлой һонин

УРАН БЭЛИГТЭН ТООСОБО

Республикын соёлшодой V съездын делегадуудта зорюулагдаһан ехэ концерт Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай байшан соо үнгэрэгдэһэн байна. Амаршалгын халуун үгэнүүдээр Буряад ороной уран бэлигтэнэй тоосоото концерт нээгдээ. Үхибүүдтэ олон дуунуудые найруулдаг мэдээжэ композитор Ю. Чичковой «Эдир наһан тухай дуун» концертын түрүүшын номер болоо. Тус концертын онсо илгаа гэхэдэ, республикын мэдээжэ мэргэжэлтэ артистнуудтай хамта уран һайханай бүлгэмүүдэй эдэбхитэд эндэ хабаадаһан байна.

...Шэн зоригтойгоор алхалһан хүбүүд, басагад баатарлиг залуу хүдэлмэришэдэй эршэтэ ажалые хатарай хэлээр зураглан харуулба. Тэдэнии хонгёо дуугаараа ансамблиин дуушад дэмжээ. Эдэнэр хадаа Буряадай комсомолой шангай лауреат, республикын профтехобразованиин «Сибирские узоры» гэһэн дуу, хатарай арадай ансамблиин (уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ В. Хрушев) гэшүүд гээшэ. Виктор Усовичой «Бидэ — хүдэлмэришэн классай залуу наһанбди» гэһэн кантатаһаа хэһэг тэдэнэр гүйсэдхэбэ.

Эб найрамдалые, хүн зоной амгалан ажабайдалые хангаха, дайе сараха хэрэгтэй гэһэн болдонуудые олон шүлэг, дуунууд түрүүлнэ. РСФСР-эй арадай артистка, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Клавдия Никулина Ю. Друнинагай зохёол уншажа, шагнагшадай халуун альга ташалганда хүртөө.

Гайхамшагта композиторнуудай классическа найруулгануудһаа хэһэгүүд делегадуудай анхаралда олоор дурадхагдаа. Бизегэй «Кармен» гэһэн опероһоо Карменэй арие республикын габьяата артистка, уласхоорондын болон Бүхэсоюзна конкурсын лауреат Ольга Аюрова зохидоор дуулаһан байна. Ц. Пуниин «Па-де-катр» гэһэн хэһэгтэ баледэй бүлэг уян гоёор хатарба. Д. Шостаковичой, А. Холминовой хүгжэм энэ үдэшэ ханхинаа. Тэрэшэлэн Буряадай мэдээжэ композитор Бау Ямпиловай «Чудесный клад» гэһэн опероһоо Баяоай партиие республикын габьяата артист Болот Бороев гүйсэдхэһэн байна.

Аха дүү арадуудай хани барисаае магтан түүрээһэн дуу, хатарнууд олон байба. Забайкалиин болон Ехэ-Куналейн шэмээшэгүүдэй арадай хоорнууд «Забайкалиин басагад» гэһэн урданай дууе хэдэн хоолойн аялга ниилүүлэн, хатаржа байгаад дуулаа. «Лотос» гэһэн Зүүн зүгэй хатарай арадай ансамблиин гэшүүд олондо мэдээжэ болонхой. Тээмэндэ Франциин коммунистнуудай урда тоосоһон тус ансамблиин гэшүүд энэ үдэшэ шэнэ хатарнуудтаа эндэ сугларагшадые танилсуулба. Анатолий Андреевэй, хүгжэмэй дуу ниилүүлэн «Бадма сэсэг» гэжэ хатар гүйсэдхөө. Тиихэдэ «Нютагай хатар» гэжэ найруулга баһал эндэ харуулба. Энэ ансамблиин гэшүүд имагтал уян зохидоор хатардаг бэшэ, мүн хатарай гүн удхые харагшадта дамжуулха гэжэ оролдодог байна. Тэдэнэй гоё һайхан, орёо шэмэглэлтэй костюмуудые онсолон тэмдэглэхээр. Эндэ ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Д. Ж. Бадлуевай габьяа ехэ.

Сибириин гоё һайханиие магтан суурхуулһан дууе Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй эрэшүүлэй арадай хоорой дуулахада, шагнагшад халуун альга ташалгаар угтаа. Съездын делегат, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Хижняков — республикын ниитын ажабайдалай эдэбхитэн. Тэрэ олон жэлдэ энэ хоорые амжалтатайгаар хүтэлбэрилнэ. «Ярууна» гэһэн, мүн Ивалгын соёлой байшангай Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбльнууд энэ үдэшын концертдэ хабаадаһан байна. Хяагтын районой Алтайн фольклорно бүлэг «Захяа» гэжэ буряад арадай дуу таталуулба. Хойто-Байгалай районой түлөөлэгшэд Ю. Буров, А. Кагала гэгшэд өөһэдынгөө зохёоһон дуу энэ концертдэ дуулаба.

— БАМ-ай барилгада зорюулагдаһан олон дуунуудые зохёон найруулааб. Бидэ Северомуйскда 11-дэхи тоннельнэ отрядта хүдэлдэгбди. Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан арадай зохёохы ажалай Бүхэсоюзна фестивальда саашадаа бүри эдэбхитэйгээр хабаадахабди, — гэжэ Юрий Буров бидэндэ хөөрөө һэн.

Концертын хоёрдохи хубиин программые республикымнай мэдээжэ артистка, тус съездын делегат Галина Шойдагбаевагай дуун шэмэглээ. Буряадай АССР-эй арадай артистка, уласхоорондын болон Бүхэсоюзна конкурснуудай лауреат Дж. Вердиин «Трубадур» гэһэн оперын Леонорын ариие итальян хэлэн дээрэ үндэр шадабаритайгаар гүйсэдхэһэн байна. Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэһэн зүжэгһөө хэһэг харуулагдаа. «Байгал» гэһэн гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин гүйсэдхэһэн «Эрьелдээшэ»н гэһэн хатар халуунаар угтагдаба. Концертын программые РСФСР-эй габьяата артистка Л. Егорова, А. Овчинников гэгшэд хүтэлбэрилөө.

Концертдэ хабаадагшадта халуун баярые эндэ сугларагшад хүргөө. Саашадаашье хүн зоной бэлиг шадабариие хүгжөөхэ, уран һайханай коллективүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, материально-техническэ талаар хангаха хэрэгтэ республикын харьяата эмхинүүд гол үүргэ бэелүүлхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, Эхэ оронойнгоо гайхамшагта 70 жэлэй ойе угтуулан, «Тосхон бүхэндэ соёлой болон спортын эрхим гуламта» гэһэн уряа доро республикымнай ажалшад хүдэлжэ байна. Тэрэшэлэн Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнгэргэгдэжэ байһан арадай зохёохы ажалай Бүхэсоюзна II фестивалиин түгэсхэлэй концертнүүдтэ уран һайханай бүри олон коллективүүдэй хабаадаха байһаниинь дамжаггүй.

Б. ДАРИЕВА.

ЭДИРШҮҮЛЫЕ УРИНА

«Театр — хүүгэдтэ болон эдиршүүлдэ» гэһэн бүхэсоюзна заншалта долоон хоногой эршомдо хотымнай мэргэжэлтэ 4 театр эгээл эрхим зүжэгүүдтээ эдир харагшадаа урина. Оперо болон баледэй театрта һаяхан табигдаһан Б. Чебоксаровай «Буратинын ушаралта ябадалнууд», гүрэнэй ород драмын театрай сценэ дээрэ мүндэлһэн «Ягаахан сэсэгхэн», Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрайхидай «Барабанщица», «Будамшуу» гэһэн зүжэгүүд хүүгэдэй һонирхол үүсхэнэ.

Харин республикын кукольна театрай коллектив Г. Сапгир, Г. Цыфиров гэгшэдэй пьесээр найруулһан «Ехэ болохоёо һананаб» гэһэн зүжэгоо һүүлшынхиеэ харуулаад, бүхы куклануудаа, сценынгээ шэмэглэлые Гусиноозерск хотын хүүгэдэй кукольна театрайхидта бэлэг болгон барьяа. Театрай ахамад режиссер С. В. Столяров эдир артистнарта, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэ Л. М. Волченковада захяа үгэ хэлээд, дэмбэрэлтэй һайхан хэрэгтээ хододоо амжалта туйлажа ябахыень хүсөө.

Эдэ бүгэдые анхаралтайгаар хаража һууһан «Колобок», «Нарахан» гэһэн хүүгэдэй саадуудай бишыхан түлөөлэгшэд, тэдэнэй хүмүүжүүлэгшэд. Улаан-Үдын хэдэн һургуулиин багшанар халуунаар альга ташажа, зохёохы хоёр коллективтэ мүн лэ һайн һайханиие хүсэһэн, эдир артистнарые куклануудтайнь үтын замда үдэшэһэн байна.

Б. ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Баяр ёһололой үе: мэргэжэлтэ театрай артистнар эдир нүхэдтөө куклануудаа дамжуулжа байна; 2. «Ехэ болохоёо һананаб» гэжэ зүжэгһөө хэһэг.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЗАГАРАЙН РАЙОНДО

ГОЁ ҺАЙХАН ҺАЙНДЭР

Бэрээнэй-Адаг һууринай соёлой байшан соо һаяхан гоё һайхан, зүрхэ сэдьхэлдэ хадуугдама һайндэр болобо. Эндэ Загарайн шубуунай фабрикын коллективэй экономикын болон соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдөө бшуу. Тус коллективэй үйлэдбэриин туйлалтануудые, гаргадаг продукциин түхэл янзануудые, мүн уран гарта хүдэлмэришэдэй бүтээһэн зүйлнүүдые харуулһан выставкэ байшангай фойе соо дэлгээгдэһэн байгаа. Юрэдөөл энэ һайндэрэй баярай халуун оршондо үнгэрхын тулада тэрэниие эмхидхэгшэд ехэ оролдолго гаргаа.

Революционно - патриотическа шэнжэтэй уран зохёолой-хүгжэмэй найруулга һайндэрые нээтээ. Тэрээндэ хабаадагшадай арга шадабари, тааруугаар шэлэгдэн абтаһан үгэнүүд, өөһэдынгөө номернуудые уран зохидоор гүйсэдхэһэн дуушад, дуунай бүлэгүүд — эдэ бүгэдэ зал соо һууһан харагшадай һайшаал магтаалда хүртөө. Илангаяа Людмила Сахнова, Василий Крылов, Любовь Медведева гэгшэдэй дуунууд, Нина Наделяевагай уншаһан Эхэ орон тухай шүлэгүүд, эрэшүүлэй дуунай бүлэг харагшадта һайшаагдаа. Тиихэдэ шубуунай фабрикын эхэнэрнүүдэй хоор, хүүгэдэй саадай дуунай бүлэг, уранаар уншагшад Татьяна Зайцева, Андрей Драбков, Ольга Иванова, Александр Плюснин гэгшэд харагшадай халуун альга ташалгада нэгэтэ бэшэ хүртэһэн байна.

Концертын һүүлээр үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ шагналнууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа. Энэ һайндэр эмхидхэлэйнгээ талаар үндэр хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ тэмдэглэмээр. Һайндэртэ байлсаһан партиин райкомой секретарь А. К. Вершинин эмхидхэлшэдтэнь үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, саашадаа иимэ үдэшэнүүдые бүри олоор, олоной хабаадалгатайгаар үнгэргэжэ байхыень хүсэһэн байна.

«РЕВОЛЮЦИОННО АЛХАМАА ШАНГАДХАГТЫ!»

Онохойн соёлой-спортивна комплексдо «Революционно алхамаа шангадхагты!» гэһэн уряа доро залуушуулай дуунай конкурс үнгэргэгдэбэ. Энэ конкурс тухай хөөрэхынгөө урда «Хүүгэд амгалан байдалые зураглана» гэһэн выставкэ тушаа хэдэн үгэ хэлэмээр ха. Пионернүүдэй байшангай кружогойхид, Шэнэ-Онохойн дунда һургуулиин һурагшадай, Онохойн «Колобок» гэжэ хүүгэдэй саадайхидай зурагууд харагшадые баясуулаа. Дэлхэй дээрэ эгээл шухала асуудал гээд тоологдодог Эб найрамдал тухай асуудалые үхибүүдэй ямараар ойлгодогые зурагууд дээрэнь харахада, баясамаар, уярмааршье байгаа һэн.

Залуушуулай дуунай конкурсдо ой модоной комбинадай, ОРС-ын, Пионернүүдэй байшангай, дунда һургуулиин, 2-дохи СПТУ-гай болон бусад коллективүүд хабаадалсаа. Дуушан бүхэн гүйсэдхэһэн дуунайнгаа удхые харагша бүхэндэ һайнаар ойлгуулхын, үнэншүүлхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Онохойн дунда һургуулиин «Улаан гвоздика» гэһэн ансамблиин (хүтэлбэрилэгшэнь Г. С. Степанова) гэшүүд харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, 1-дэхи һуури эзэлхэдээ, гитараар урмашуулагдаа. Модоной комбинадай модо болбосоруулгын цехээ «Комсомолшууд — һайн дуратан» гэһэн хүгжэмтэ-уран зохёолой найруулгада хабаадаһан зондо хоёрдохи һуури олгогдоо. Пионернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд болон доодо 1-дэхи складай ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Игорь Цыденов конкурсдо онсо шалгарагшадай тоодо ороһон байна.

Р. СТЕПАНОВА, хүдөө бэшэгшэ.

КИНО ШҮҮМЖЭЛНЭ, ЭЛИШЭЛНЭ

«Архидалга болон алкоголизмые зайсуулан дабаха талаар хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Госкиногой захиралтаар Улаан-Үдэ хотын кинотеатрнуудта болон соёлой байшангуудта «Элүүр энхэ байлга — ажабайдалай гурим» гэһэн уряа доро эрдэм-дэлгэрүүлгын медицинскэ фильмүүдэй һара түгэсэбэ. Тэрэниие кинопрокадай республиканска конторо, киносетиин городской дирекци болон санитарна гэгээрүүлгын республиканска байшан эмхидхээ.

Энэ һарын туршада архидалгын хойшолонгууд тухай шэнэ кинофильмнүүдые хүн зон хараһан байна. Жэшээлхэдэ, «Эгээл һайхан», «Эжым намда дурагүй», «Ухаанай баларталга», «Эгсээр унэлга» гэхэ мэтын кинофильмнүүд харагшадта дурадхагдаа.

Тиихэдэ «Дружба», «Прогресс», «Эрдэм», «Родина» болон бусад кинотеатрнуудта медицинскэ фильмүүдые харуулхын урда тэдэ мэргэжэлтэд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Республиканска наркологическа диспансерэй врач-наркологууд А. Г. Порываев, И. С. Перепанов болон Улаан-Үдэ хотын эмшэлэлгын бусад эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд иимэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

Э. ЕЛИСЕЕВА.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлдэ театральна студи байгша оной февраль һарада эмхидхэгдэһэн байна. Түрүүшын үедэ дүрбэ-табан залуушуул сугларжа, үдэшэ орой болотор рольнуудые сээжэлдэхэ, студиингаа арадай театр болохо тухай сэдьхэн хөөрэлдэдэг һэн. Мүнөө тус студида гушаад хүн ябадаг, эгээл эдэбхитэй гэшүүдынь болонхой.

— Эндэ студи бии болгохо тухай нэн түрүүн мэдүүлхэдэм, намай дэмжэхэ хүнүүд үсөөн һэн, — гэжэ студиие хүтэлбэрилэгшэ, режиссер Оксана Ильина хөөрэнэ. — Түрүүн ерэһэн хэдэн хүнтэй Василий Шукшинай рассказуудай аялгаар түрүүшынгээ зүжэг табижа, предприятиингаа хүдэлмэришэдэй урда хоёр дахин харуулаа һэмди. Түрүүшынхиеэ миинтээр харуулһан һаа, хоёрдохиёо мүнгэтэ болгожо, тэрээнһээ сугларһан мүнгөөе Чернобылиин АЭС-тэ туһаламжын жасада оруулаабди. Энэ баримта юундэ дурданабши гэхэдэ, студидамнай ябадаг хүнүүд урагшаа һанаатай, эдэбхитэй зон гэжэ хэлэхэеэ һанаа һэм.

Тиихэдэ майн 22-то түрүүшынгээ зүжэгэй премьерын болохо үдэшэ бүхы танилнуудаа, нүхэдөө тэдэ суглуулжа, хоёр һараһаа үлүүтэй саг соо бэлдэһэн хүдэлмэриеэ харуулаа бэлэй. Премьерэнь урагшатайгаар үнгэрөө. Нэгэдэлдэмнай өөһэдын театр бии болоо гэһэн һурагшье гаража эхилһэн байна. Шэнэ юумэндэ дуратайшуул студиин гэшүүд болоходо ороод, сүлөө сагаар таһалдахадаа, олонхинь студияа орхихо баатай болохо ушарнууд али олон тохёолдоо ааб даа. Гэбэшье өөһэдынгөө хүсөөр бии болгоһон студияа орхихо дурагүй, тэрэнээ бүри бэхи болгохо, мүнөө үеын ажабайдалһаа һабагшатай зүжэг табиха хүсэлтэйшүүлынь долоон хоног соо гурба дахин сугларжа, ямар нэгэ сценэ наадажа үзэдэг, хөөрэлдэдэг, арсалдадаг байгаа. Имагтал эдэнэйл ашаар студиин коллективэй гол бүридэл тодорһон юм. Эдэ хэд бэ гэбэл, радиомонтажник Сергей Рабсалов, заһабарилагша Олег Рандин, обмотчица Светлана Таракановская, Людмила Пахомова, Борис Ильин гэгшэд мүн.

Манай сүлөө саг

АМАРХАДААШЬЕ СУГТАА

— Студиимнай гэшүүд гансал зүжэг наадажа байдаггүй. Сүлөө сагаа мүн ондоогооршье үнгэргэдэгбди. «Прогресс» кинотеатрай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Киногой нүхэдэй клубай» уулзалгануудта ябадагбди. Тиихэдэ аяншалха дуратайбди. Байгша ондо бидэ хоёр дахин хүдөө гараабди. Түрүүн, апрель һарада Байгал далайн мүльһэн хуяг дээгүүр ябахадаа, загаһашадтай, ангуушадтай уулзаа бэлэйбди. Тээмэндэ, октябрь һарада Слюдянка станциһаа түмэр замай хуушан замаар баһал Байгал далай руу манайхин ошоһон байна. Юрэдөөл, сүлөө сагаа өөһэдтөө аша туһатайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоносди, — гэжэ О. Ильина хөөрэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ театральна студиин гэшүүдтэ сүлөөгүй саг ерэнхэй. Нина Павловагай «Вагончик» гэһэн пьесээр шэнэ зүжэг табижа байнхай. Гэр бүлын, хани харилсаанай орёо шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан тус пьесэ һайн дүрэараа наададаг артистнуудай һанаа сэдьхэл хүлгүүлнэ. Юуб гэхэдэ, зүжэгтэ хабаадагшадай наһан пьесын геройнуудай наһантай адлирхуу бшуу. Тиимэһээ өөһэдынгөө үетэниие наадахада, һонин ха юм. Декабриин 12-то болохо премьерын үдэрэй ойртохо бүри тэдэ репетицээ шангална. Нэгэ үдэшэ сугларжа, хэдэн үзэгдэлнүүдые наадана, үглөөдэрынь тэдэнээ холбожо туршана. Сценэ дээрэ түхеэрэгдэхэ шэмэглэлээ зүбшэн хэлсэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, сугтаа амархада зохид даа!

Х. СОКТОЕВ.

Спорт

СССР-эй АРАДУУДАЙ СПАРТАКИАДЫН ҮРЭ ДҮНГҮҮД

Энэ жэлэй эгээл үргэн ехэ мүрысөөн — СССР-эй арадуудай зунай IX Спартакиада түгэсэбэ. Тэрэнэй түгэсхэлэй мүрысөөнүүд июнь һараһаа сентябриин һүүл болотор үргэлжэлһэн байгаа.

23 хүрэтэр наһанай хүбүүд, басагад программын 37 зүйлөөр мүрысэһэн байха юм. Ороноймнай 23 хотодо үнгэрэгдэһэн түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ дүн хамта 8126 хүн хабаадаба. Олонхи мүрысөөнүүдтэ залуушуул һайн һорилго бэлэдхэлтэй, мэргэжэл шадабаритай, хаба шадалтай байһанаа харуулаа. Тиигэжэ дэлхэйн дүрбэн рекорд тогтоогдобо.

Россин Федерациин спортсменүүд эгээл ехэ амжалта туйлажа спортын 17 зүйлөөр түрүү һуури эзэлбэ. Украинын атледүүд — 11, москвагайхид 5 зүйлөөр эрхимлээ.

Дэлхэйн рекорднуудһаа гадна, СССР-эй 11, Спартакиадын 53, союзна республикануудай 142 рекорд тогтоогдобо. 231 спортсмен уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргээ. Ехэ мэргэжэлтэй судьянар, тусхайлбал, элдэб категориин 2397 арбитр, тэрэ тоодо уласхоорондын категориин 381, бүхэсоюзна категориин 987 арбитр Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөө хаһан байна.

Эндэ туйлагдаһан амжалтанууд спортсменүүд болон тэдэнэй тренернүүдэй эсэшэ сусашагүй ажалай, оролдолго хэшээлэй, бэдэрэлтын үрэ дүн болоно. Тус Спартакиадые үнгэргэхэ гурим зохёоходоо, нэн түрүүн манай спортын ашатуһые анхаралдаа абаһан байгаа. Спортын эмхинүүдэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлжэ, шадаал һаа олон хүнүүдые физкультура болон спортдо хабаадуулха зорилго СССР-эй Госкомспорт табяа һэн.

Иигэжэ Спартакиада бүхы олимпийскэ программаар үнгэргэгдэһэн байгаа. Гадна хэдэн зуугаад жэл соо хүгжөөгдэжэ байһан спортын национальна зүйл болохо городки тэрэнэй программада оруулагдаба. Городки шэдэлгээр мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэжэ, сугларагшадые ехэтэ һонирхуулаа. Гэхэтэй хамта СССР-эй Госкомспорт спортын национальна зүйлнүүдые хүгжөөлгын асуудалые шанга хиналтадаа абаха ёһотой.

Спартакиадын олохон мүрысөөнүүдтэ залуушуул һайнаар хабаадаа. Жэшээнь, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтооһон велосипедист Вячеслав Екимовые Спартакиадын герой гэжэ нэрлэлтэй. Ашхабадһаа 18 наһатай Владимир Султанов, Ригэһээ Улдис Бреманис гэгшэд Спартакиадын нээлтэнүүд болоно. Трек дээрэ урилдадаг бэрхэ велосипедистнүүд Украинадашье бии. Гимнастнууд Елена Шевченко (Москва), Валерий Люкин (Алма-Ата) гэгшэд үндэр мэргэжэл шадабаритай байһанаа харуулаа.

Баскетболой мүрысөөн илангаяа орёо шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ, гэбэшье тэрэ спортсменүүдэй техническэ ба тактическа бэлэдхэлдэ горитой дутуу дундануудые элирүүлбэ. Дэлхэйн чемпионадуудта манай командануудай урагшагүйдэлгын ушар шалтагаануудые тэрэ элирүүлһэн байха юм.

Дэлхэй дээрэ манай тамирагшадай ходо ходо урагшагүйдэжэ байһан ушар үндэһэ баримтатай — эдиршүүлэй дунда хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, олон тоото эдир хүбүүд, басагадые хабаадуулбашье; тренернүүд һорилго бэлэдхэлэй шанарые үшөөл дээшэлүүлжэ биранагүй.

Спартакиадын наадануудые бусадшье дутуу дундануудые элирүүлбэ. Манай далбагата онгосоор тамиралгын спортдо орёо шанга тэмсэл болоногүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, командануудай адли тэгшэ һайн онгосонуудаар хангагданагүй. Онгосонуудай национальна зүйлнүүдые хүгжөөхэ тухай далбагата онгосоор тамиралгын спортын федерациин шиидхэбэриин зүб байһаниинь баталнагдаа.

Спартакиадын мүрысөөнүүд һонирхолтойгоор үнгэргэгдэхэ аргатай байгаа гү? Аргатай. Гэбэшье наһанай хэмжээе хаһан ушарынь спортын олонхи зүйлнүүдээр болоһон мүрысөөнэй тэмсэлые һуларуулжархёо. Үнэхөөрөөшье, энээниие урагшатай һайн, зүб шиидхэбэри гэхын аргагүй. Мүнөө үедэ дэлхэйн рекордсмен, эрхим бэрхэ спортсмен байһан аад, олохон хүнүүд Спартакиадада хабаадажа шадангүй, медальгүй үлэбэ бшуу. Спортын олон зүйлнүүдээр иимэ юумэн болоо. Энээниие таарамжатай зохидоор шиидхэхэ арга бии байгаа. Ушарынь гэхэдэ, ороной суглуулагдамал командын гэшүүд үбэлэй Спартакиадада хабаадуулагдаа һэмнай. «Наһа хэтэрһэн» дээрэһээ хабаадажа шадаагүй дэлхэйн хоёр дахин чемпион Юрий Королевтой хамта хабаадажа, хабаяа туршаа һаань, залуу гимнастнуудта ашатай туһатай байха һааб даа.

Спартакиада тухай дүрим зохёолгодо тус тус федерацинуудай дурадхалнуудта ехээр анхарха ёһотой байгаа гэжэ һанагдана. Федерацинуудта ехэ эрхэ олгохо тухай СССР-эй Госкомспортын хүтэлбэрилэгшэд уряалһан аад, бодото дээрэ ниитын эмхинүүдэй шиидхэбэринүүдые урдынхидал мэтэ тоодоггүй, тэдэнэй оруулһан дурадхалнууд бидэнэртэ хабаагүй гэжэ тоолодог байһаниинь халагламаар.

Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдые ороной ниислэл хотоһоо гадна, бэшэшье томо ехэ городуудта үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа һэн. Зүгөөр энэ удаада олохон зүйлөөр түгэсхэлэй наадануудые Москвада үнгэргэгдөө. Спортын ехэ ехэ мүрысөөнүүдые хаража, һонёо . буурашаһан москвагайхид харахаяа ерэдэггүй байгаа. Тиигэжэ мүртэй харагшадгүйгөөр олонхи мүрысөөнүүдэй үнгэргэгдэһэниинь тоншье таарамжагүй. Энэ талаар идхалгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

Хэрбээ тэрэниие эмхидхэгшэдэй иимэ арга боломжые һайнаар хэрэглээд байгаа һаань, Спартакиада тренернүүдэй дүй дүршэлөө халан абалсалгын һургуули боложо шадаха һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, спортын хэдэн зүйлнүүдээр тусхай семинарнууд үнгэргэгдэһэн байгаа. Гэбэшье тэдэнэй олонхидонь зүблөөнүүд боложо, энэ тэрэ таһагай хүтэлбэрилэгшэд, үгышье гэбэл, ахалагша тренернүүд хабаадажа, адли мэргэжэлтэдтээ заабари зонхилго үгэдэг байба. «Түхэреэн столнууд» эмхидхэгдээгүй. «Түхэреэн столнуудай» эмхидхэгдээ һаань, мэргэжэлтэд хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй, нэн түрүүн шүүмжэлэгшэдтээ уулзаха байгаа бшуу. Командануудай зарим хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэхэеэшье айдаг, хэблэлдэ шүүмжэлүүлхэеэ жэхыдэг, орёо хурса асуудалһаа айдаг байна. Алдуу гаргахаһаа хэншье айха ёһогүй. Гэбэшье шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, эдэ алдуу эндүүнүүдһээ зүб тобшололнуудые хэхэ хэрэгтэй.

...Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд дүүрээ. Гэбэшье Спартакиадын гол удхань юуб гэхэдэ, тэрэ дүүрээгүй, физкультурын доодо шатын коллективүүдтэ олон түмэнэй хабаадалгатай мүрысөөнүүд үргэлжэлһөөр, саашадаашье үргэлжэлхэ байна.

В. КУКУШКИН, ТАСС-ай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр Инди ошоод байһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүд. «Республикын эрхим һаалишан» — фото-мэдээсэл. Партийна ажабайдал: хурдадхалгын замаар. «Эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэн» — С. Богуславскиин статья. Малай үбэлжэлгэ. «Тэжээлээ шадамараар хэрэглэнэ» — Т. Нагаевагай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһан арадай хиналтын материалнуудаар бүридхэгдэбэ.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй съезд дээрэ мүндэлһэн бодолнууд, һанамжанууд, дурадхалнууд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Республикын нютаг нютагай һонин. «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» — суглуулбари.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 10.20 — СССР-эй арадай артист А. Соловьяненко дуулаха. 10.50 — «Дэлхэй ба залуушуул». 11.25 — Шэнэ һонин (11.30 хүрэтэр). 15.30 — —Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.40—«Ород хэлэн». 17.10—Баримтата фильм. 17.45 — Фильм-концерт. 18.15—«Черный ход» — баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 18.45—Шэнэ һонин (буряадаар). 19.00—Комсомолой ажал хэрэгүүд. **Москва.** 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ.** 20.00 —«Байгал»—мэдээсэлэй программа. **Москва.** 20.25—«Шанарай асуудал». Мытиши хотын «Стройпластмасс» заводой жэшээ дээрэ. 20.55—ЮНЕСКО-гой 40 жэлэй ойдо зорюулагдана. Дэлхэйн баледэй бэлигтэй бэрхэ артистнуудай концерт. 22.00 —Время. 22.40—Концертын үргэлжэлэл. 23.50—Баримтата фильм. 00.15—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Хүгжэм. 3-дахи класс. 10.05, 14.30—Англи хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.35—Географи. 5-дахи класс. 12.05—Эжын һургуули. 13.05—«XVIII зуун жэлэй ородой искусство». 13.35—Берлинэй (Постдамай) конференци тухай. 15.00—Баримтата фильм. 15.15 — Фридрих Энгельс. Ажаябадалайнь хуудаһанууд. 16.00—Шэнэ һонин. **Улаан-Үдэ.** 17.35—«Социалис оронууд». СФРЮ. 17.55—Поэт Дондок Улзытуев. Түрэһөөр 50 наһанайнь ойдо (буряадаар). **Москва.** 18.45—«Ородой музей». 19.15—«Хани харилсаан». **Улаан-Үдэ.** 19.45—Киноочерк. **Москва.** 20.00—«Бүхы хүнүүд циркдэ дуратай». **Улаан-Үдэ.** 20.25 —«Танай бэшэгүүдээр». **Москва.** 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—«Харгын аюулгүй байдалые сахиха». 21.20—«Хайшан гэжэ гэр заһабарилхаб?». 21.50—Баримтата фильм. 22.00—Время. 22.40—«Временная работа»—кинокомеди (Югослави).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н.00778. Заказ № 275. Индекс 04609